

1940 — 8. april — 1990

På grunn av en fullstendig feilaktig historieundervisning tror de aller fleste av dagens ungdom at krigen kom til Norge 9. april 1940. Det stemmer imidlertid ikke. Norge ble nemlig trukket inn i stormaktskrigen allerede den 8. april 1940 da vestallierte flåtestyrker la ut minner i norsk territorialfarvann, nærmere bestemt i Vestfjorden, på Hustadvika og utenfor Stad.

Hensikten var å stanse malmtransporten fra Narvik langs norskekysten til Tyskland. De vestallierte rettet med andre ord et slag mot Tyskland på norsk territorium meget vel vitende at Tyskland ville måtte slå tilbake.

Den tyske invasjonen dagen etter kom selvsagt ikke som et resultat av selve denne vestallierte mineutleggingen, men fordi denne utleggingen var en del av

en større vestalliert plan om å besette Norge eller deler av Norge. Slike planer var det på engelsk side arbeidet med helt siden september 1939, og den drivende kraft i planleggingen var den daværende marineminister, Winston Churchill. Planene ble ytterligere aktualisert i forbindelse med vinterkrigen i Finland. Det ble samlet styrker som skulle gå gjennom Norge

og Sverige under påskudd av å komme finnene til hjelp. Styrken kom ikke til innsats fordi Finlandskrigen tok slutt. Churchill la imidlertid på ingen måte invasjonsplanene på hyllen, men han handlet litt for sent, slik at Hitler hadde et ørlite forsprang da planene skulle settes ut i livet.

Det er hevet over tvil at Hitler såvel av militære som politiske grunner var mest interessert i et

nøytralt Norge, men de vestallierte invasjonsplanene var litt for åpenbare og påvirket Hitler til å forberede en motaksjon. Dette er historiske fakta som ikke lenger kan bestrides. Og i alle tilfeller står det fast: Det var de vestallierte som først bragte krigen inn på norsk område.

Skjebnesvangert for Norge at Quisling-regjeringen ble felt 15. april 1940.

Når Quisling dannet sin regjering 9. april 1940, var det for at okkupasjonsmakten skulle stå overfor en norsk myndighet den var nødt til å ta hensyn til og forhandle med. Nygaardsvold-regjeringen hadde tatt bena på nakken og var ikke i stand til å utøve noen myndighet i de besatte områder, som omfattet alle de viktigste byer i landet og deres omgivelser. Quislings resonnement var at om Norge ikke hadde en regjering som var etablert i de besatte områder, ville okkupantene kunne skalte og valte som de ville med oss. I tillegg kom at han som tidligere forsvarsminister og generalstabs-offiser visste at Nygaardsvold-regjeringen ikke hadde den minste sjanse til å demme opp mot de tyske styrker, noe som i høy grad skyldtes denne regjeringens lettsindige forsvarspolitik.

Quislings regjering ble straks anerkjent av Hitler, men Quisling hadde en motstander i den tyske sendemann i Oslo, Bräuer. Det ergrer denne sendemannen over all måte at ikke han var blitt den mektige mann i landet. Hitler sendte en mann til Norge for å se nærmere på situasjonen. Det var en mann ved navn Habicht, som Bräuer straks satte i forbindelse med en del såkalte «gode nordmenn», deriblant biskop Berggrav og høyesterettsjustitiarius Paal Berg. Disse folkene fikk innbilt Habicht at om bare Quisling ble fjernet, ville den norske militære motstand opphøre. Habicht gikk på limpinnen for full musikk. Han truet Quisling til å trekke seg tilbake.

Hvis Quisling ikke gjorde det, ville det tyske luftvåpen gå til utradering av norske byer og tettsteder for å få slutt på motstanden.

Herrene Berggrav, Berg og deres kumpaner hadde imidlertid gitt løfter de ikke kunne holde. Den norske militære motstanden fortsatte frem til 10. juni, og en rekke norske byer og tettsteder ble i alle fall helt eller delvis utslettet. Likevel har nok herrene triumfer, for de fikk opprettet et administrasjonsråd der Quisling og hans folk ikke var med. I første omgang anerkjente Hitler administrasjonsrådet, men så oppdaget han at rådet på ingen måte var noen skikkelig regjering, men derimot et forretningsministerium som ikke kunne slutte avtaler med Tyskland på Norges vegne. Da ble han rasende, avsatte Bräuer og besluttet å sende Terboven til Norge. Enhver med noe kjennskap til okkupasjonstidens historie vet hva det kom til å bety. Norge mistet herredømmet over sin forvaltning. Makten ble overtatt av Terboven, en mann som var fullstendig uegnet til oppgaven. Han var et maktmenneske uten evne til å forstå det folk han ble satt til å styre. I tillegg var han skruppelløs når det gjaldt valg av midler. Mange nordmenn fikk føle hans vrede, mange måtte bote med livet.

Hadde Quisling-regjeringen av 9. april 1940 fått fortsette, ville mye mer av makten ha sittet på norske hender. Vi ville ha fått en situasjon som ville lignet

(Forts. side 10)

Et av de store nøytralitetsbrudd: TONNASJEAVTALEN MED ENGLAND

«Hvordan hadde ikke England forsøkt å drive oss ut av vår nøytralitet og inn i krigen.» (Johan Nygaardsvold)

Av John Sand

tankskipene var av de mest moderne i verden.

Om betydningen for britene av å få hånd om en så betydelig handelsflåte uttaler historikeren Berit Nøkleby i boken «1940 Fra nøytral til alliert» side 23:

«Britene hadde ikke selv tilstrekkelig tonnasje til å sikre forsyningene, og det var derfor av den største viktighet å få chartret så stor del av den norske flåten - og da særlig tankflåten - som vel mulig.»

Hvordan så så tyskerne på at denne enorme begunstigelse av deres hovedfiende fant sted? Den tyske marineattaché i Oslo på den tid, Richard Schreiber, har besvart spørsmålet i en rapport til Undersøkelserkommissjonen av 1945. I denne rapporten hevder Schreiber at man på tysk hold så tonnasjeavtalen som et avgjørende tegn på at Norge ikke ville holde seg nøytralt. Schreiber fremholder også at tonnasjeavtalen var en av hovedgrunnene til at Norge ble okkupert 9. april 1940. Jfr. her orlogskaptein E. A. Steen i «Norges Sjøkrig» bind V, side 112:

«Tyskerne var selvsagt klar over den norske handelsflåtes betydning og så det som et av sine hovedformål ved okkupasjonen av Norge, å hindre at de norske handelsskipene fortsatte med å seile for alliert regning.»

I forbindelse med tonnasjeavtalen ble utenriksminister Koht oppsøkt av den tyske minister i Oslo, dr. Bräuer den 30/11 1939. Under samtalen løy Koht for ministeren ved å hevde at det

var Rederforbundet og ikke Regjeringen som hadde inngått avtalen. Hva var sannheten?

«Avtalen ble inngått etter Regjeringens tilskyndelse og med dens fulle sanksjon» opplyser historikeren E. A. Steen i sitt før nevnte verk, bind V, side 112.

Under den tidligere omtalte samtale mellom Koht og Bräuer den 30/11 kom Bräuer med en meget inntrengende advarsel til Koht mot å la britene få overta ytterligere norsk tonnasje, fordi det kunne medføre

«dass wir vor ernsten Entscheidung gestellt werden könnten.»

Men Koht ignorerte Tysklands advarsler og fortsatte med å begunstige Storbritannia. For hør bare hva shippingmannen Egeland forteller i «Gjennom brått og brann» side 53:

«Kort etter årsskiftet 39/40 måtte Rederforbundets hovedstyre knurrende gå med på å godkjenne en endring i tonnasjeavtalen så rederne rekonserverte på å disponere fritt over sine pundfrakter. Regjeringen hadde gitt etter for et britisk krav om bistand for å styrke pundet. I det samme møtet ble det meddelt at Sentralstyret hadde bøyet av for et annet diktat av Regjeringen, hvorefter ytterligere 10 tankbåter måtte avgis til England.» (Min understr.)

For å illustrere hvor betydningsfullt det var for britene at de fikk overlatt en så stor del av den norske handelsflåten (+ de skip som søkte alliert havn etter 9. april) nevner jeg at i krigsårene transporterte norske handelsskip 75 mill. tonn oljepro-

(Forts. side 10)

BLIKK PÅ VERDEN

Av Arbirer

Politikk og religion i Kaukasus

For di problemene i Kaukasus er et slikt sammensurium av etniske og religiøse konflikter, er det en uhyre komplisert oppgave å løse dem. Hvis det bare hadde vært spørsmål om et folks ønske om større frihet, ville det vært forholdsvis enkelt å arbeide seg frem til en løsning. Men her står aserbeidsjanere mot armenere, Muhammed mot Kristus. Og på sidelinjen lurar de fanatiske shiamuslimene i Iran. Den tiltrekningskraft de utøver overfor andre muslimske folk skal man vokte seg vel for å undervurdere. Flere enn Sovjetunionen kan i årene som kommer komme til å merke hva denne aggressive politiske og religiøse bevegelsen i virkeligheten betyr. Den kan lett komme til å skape problemer som vi i dag ikke har anelse om. I det øyeblikk dette skrives, ser alt kaotisk ut i Kaukasus. Hvis de sovjetiske ledere greier å få orden på dette ved relativt fredelige midler, sier denne kommentator: Godt greid!

Er Israel «nazistisk»?

Ved et par anledninger har ganske fremtredende nordmenn hevdet at Israel bruker «nazistiske» metoder overfor palestinerne, og det har selvfølgelig vakt stor bestyrtelse i visse kretser. Nå akter ikke denne kommentator her og nå å diskutere hva som er nazistiske metoder eller ikke. Derimot er det nødvendig å peke på at det på flere vis kan trekkes paralleller mellom mellomkrigstidens Tyskland og dagens Israel. Tyskland befant seg den gangen i en meget trengt situasjon med fiender på alle sider. Det samme gjør Israel i dag. Og slik innringningspolitikk kan ikke annet enn føre til bestemte reaksjoner. Når et folk føler seg truet, vekkes visse instinkter til live. Kampviljen øker, trangen til å slå igjen blir sterkere og hensynsløsheten større. Egentlig dreier det seg ikke om annet enn selvoppholdelsesdrift. Denne selvoppholdelsesdrift har tredveårenes Tyskland og det moderne Israel til felles. Men derfra er det selvfølgelig meget langt til å kalle Israel «nazistisk».

Kommunismen ennå ikke død, dessverre.

Mens vi kan konstatere en stort sett positiv utvikling i Øst-Europa, er de kommunistiske diktaturstater i Øst-Asia like forstokkede. I China, verdens folkerikeste land, har man som kjent nettopp knust all opposisjon med vold og makt. Kim Il Sung i Nord-Korea soler seg fortsatt i skinnet fra sin egen glorie. I Vietnam er alt ved det elendige gamle. I tillegg har vi knallharde kommunistiske regimer i Albania, Etiopia, Mosambique, Angola, Cuba og Nicaragua. Det er derfor et godt stykke igjen til den menneskefiendelige kommunismen er fullstendig overvunnet.

Sør-Afrika i det gode selskap.

Sovjetunionens ambassadør i Sør-Afrika, Vyachoslev Ustinov, sier at «verdenssamfunnet igjen kan være rede til å inkludere Sør-Afrika hvis president Klerks reformprogram holder hva det lover». Han sier også at allerde tidligere president Botha var medansvarlig for at de mer ytterliggående apartheidlovene ble fjernet. Men man kan trygt inngå veddemål om at det vil ta år før våre hjemlige politikere registrerer noen utvikling i det hele tatt og innreiter seg etter det. Selv ikke frigivelsen av Nelson Mandela later til å ha bidradd til noen sprekke i selvgodheten.

Noen fakta om Chile.

Om man bare har fulgt med i de norske mediers skildringer av Pinochet-regimet, så har man det inntrykk at generalen har drevet sitt folk lenger og lenger ut i nøden. Ifølge en artikkel i det amerikanske tidsskriftet *Foreign Affairs* er imidlertid den delen av befolkningen som kan klassifiseres som fattige, redusert fra 21% i 1973 da Allendes regjering ble styrtet til 14% i 1988. Og grunnen er at Chile i flere år har vært i sterk økonomisk fremgang. Veksten i brutto nasjonalprodukt var 7,4% i 1988 og 9% i 1989. Landets eksport har økt med 22% de siste tre år, og utenlandsgjelden er redusert med 2 milliarder dollar. (Kilde: *Morgenbladet*.) Intet under at Pinochet har hevdet seg så godt ved valgene som han har gjort.

Norske myndigheters NØYTRALITETSBRUDD I 1940

Av Observatør

Efter at England og Frankrike hadde erklært Tyskland krig for å befri Polen(!), ble det holdt overordentlig storting i Oslo den 8. september 1939. H.M. Kong Haakon erklærte da at «Norge må i denne krigen holde seg strengt nøytral, - og jeg har herom utferdiget de nødvendige kunngjøringer».

Denne erklæring ble ikke motsagt, men tvert om understreket av Hambro. Og hele det norske folk gikk ut fra som en selvfølge at Storting, Regjering, Generalstab og Admiralstab nøye overholdt og overvåket denne nøytrale retningslinje.

Men etter hvert som tiden går og avstanden kaster forklarelsens skjær over meget av det som senere skjedde, kommer flere og flere i tvil om hvorvidt samtlige hovedansvarlige holdt stø, nøytral kurs da det røynte på. Og før vi får det fulle dagslys over disse skjebnesvangre forhold, kan den offentlige luft umulig bli ren og rettssikkerheten rett og sikker.

Under krigen verserte rykter om nøytralitetskrekkende norsk maskepi med England. Men disse påstander regnet de aller fleste den gangen som nazipropaganda. Likevel viser enkelte av beskyldningene seg å være forunderlig seiglivet, og aktualiseres stadig på ny. Den mest graverende mistanke fra denne tiden er rettet mot statsminister Nygaardsvold, utenriksminister Koht, stortingspresident Ham-

bro og admiral Diesen.

Under initiativ og ledelse av dr. juris Herman Harris Aall (medlem av NS), ble det ett av krigsårene nedsatt en granskingsnemnd for å kontrollere disse ryktene, og det ble i sakens anledning samlet inn diverse materiale. Herunder ble det (under kontroll av tilkalt jurister som ikke var NS) opptatt en frivillig, beediget forklaring av en norsk offiser som var ansatt ved Slottet inntil okkupasjonen kom.

Hans forklaring går ut på at det bodde en britisk gjest på Bygdøy kongsgård fra høsten 1939. Han het «Captain Eric Smith» og var «bilagent». Sammen med den britiske minister i Oslo, Sir Cecil Dormer, var denne «bilagenten» til forbausende mange konferanser på slottet i 1939 og 1940. I disse konferansene deltok bl.a. de nevnte herrer Nygaardsvold, Koht, Hambro og Diesen, unnatakelsesvis også forsvarsministeren og flere. Vedkommende bilagent ble antatt å være lederen for det britiske Secret Service i Norge (bl.a. ifølge uttalelse av den chauffør som kjørte ham til slottet).

Da de hyppige besøkene etterhvert vakte en viss oppmerksomhet, for ikke å si nysgjerrighet, ble «Mr. Smith» dirigert til en annen inngang via hoffdame frk. von Hanno.

Av nevnte, beedigede forklaring som (sammen med de øvrige av Herman Harris Aall innsamlede dokumenter) foreligger hos den av Stortinget i 1945 nedsatte Granskingskomisjon med h.r.advokat Gustav Heiberg som formann, går det også frem at kronprins Olav en dag kom bilende inn fra Skaugum. Men han ble ikke sluppet inn til de høye herrer. At han «gerådet udi hellig harme» er et svakt uttrykk, men han måtte retirere uten å få adgang til det lukkede møte.

Jøssingnatten var Mr. Smith og den britiske minister atter på Slottet, efter å ha mottatt den alarmerende meldingen. Mr. Smith ble senere ikke sett på våre breddegrader.

— — —
Ifølge uttalelser fra Granskingskomisjonens medlemmer har en funnet ikke å ville legge disse dokumenter frem.

Vi mener dette er i aller høyeste grad forkastelig. Kan disse kompromitterende insinuasjoner mot våre hovedansvarlige menn ikke tillitvekkende gjendrives, vil de i sin konsekvens undergrave og kullkaste nær sagt hele rettsoppjøret. Derfor må de fremlegges og avkreftes. Vårt offentlige liv kan umulig ha slike beskyldninger sittende på seg. De herrer mistanken var rettet mot, burde såvel i samfunnets som i egen interesse besørget saken opptatt til full og

(Forts. side 10)

Skal vi prøve med litt HØVISKHET?

Av Hans Olavsens

I Norsk Riksmålsordbok står ordet *høvisk* oppført som arkaisk, og det stemmer vel ganske godt, for i dag kan det gå år og dag mellom at noen bruker det. De fleste - om de da idet hele tatt kjenner ordet - vil gå ut fra at det er et annet ord for høflighet, men i virkeligheten er det noe mye mer enn det. Opprinnelig betydde det «slik man oppfører seg ved hoffet», men senere betegnet det å oppføre seg ikke bare høflig, men også sømmelig og hensynsfullt i alle forhold.

For oss som vokste opp i Nasjonal Samlings Ungdomsfylking, var *høvisk* et svært levende begrep. Vi ble stadig innprentet at «høvisk skal norsk ungdom være». Det ble lagt uhyre stor vekt på at vi skulle

oppføre oss slik det sømmet seg for et anstendig menneske. Og ikke fordi vi var så forferdelig prektige, men fordi vi stadig fikk innprentet dette, så prøvde vi ihvertfall. Og vi hadde fryktelig dårlig samvittighet når vi visste med oss selv at vi ikke hadde opptrådt høvisk.

Det som er særlig ille med mange unge og også noen eldre mennesker i dag, er at de gjør gale ting uten å få den ringeste dårlige samvittighet av den grunn. Hvor mange av dem som utfører de titusener av innbrudd hos folk, får det? Hvor mange av det stadig økende antall voldsforbrytere angrer egentlig? Det eneste som plager dem later til å være frykten for å bli tatt. Beklager de titusener som vakler rundt i rus om kvelden og gene-

rer folk noe annet enn at de får kraftige tømmermenn dagen etterpå? Synes veskenapperne det minste synd på de gamle damene de røver? Dessverre tror jeg at svaret på alle disse spørsmål er nei og ingen.

Noen år etter krigen var det mye snakk om moralsk opprustning. Det gikk ikke så godt, kanskje fordi nok så mange forbinder ordet «moral» med snerpethet og hykleri. Og så er det dette med moralsk pekefinger, da. Det er heller ikke så populært. Skulle vi heller beflitte oss på å la begrepet *høviskhet* komme til heder og verdighet igjen? Hva med litt opplæring i *høviskhet* i den norske skole? NS Ungdomsfylking var kanskje inne på noe. Det er ihvertfall verdt å forsøke.

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
AAGE-H. BERG

Redaksjonssekretær:
HAKON WARENDORPH

Forretningsfører:
HARALD K. SCHAANNING

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
Mandag, tirsdag, onsdag og torsdag kl. 11—15. Onsdag også 18—20.
Telefon: (02) 19 06 71 — (Telefonsvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 130,- (i omslag kr. 150,-). Utlandet + kr. 10,-.
Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248
Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 1,- + m.v.a. pr. spaltem.m. Minstepris kr. 50,-.
Utgiiver: A/S HISTORISK FORLAG.

Vi var vardevakt!

**Norge, vårt land, du hvis fremtid er vår,
du fedrenejord langt nord.
Til vern om din frihet i fylking vi går
og skaper en reisning stor.
For deg vi idag står beredt.
Vårt folk skal igjen bli ett.
En samlet nasjon er det mål vi vil
selv om livet skal settes på spill.
Frem til kamp Norges ungdomsskare -
til kamp under Olavs flagg.
Fedrelandet er nu i fare
og trenger deg ennå idag.
Kom da med fra by, fra bygd og fjord
og fra hver flekk hvor det nordmenn bor.
Slutt deg til du som vil forsvare
vårt hjem og vår odelsjord.**

Vi kjenner ordene og har sunget dem mange ganger. Vi kjenner ennå frysningene nedover ryggen og husker hvordan tårene kunne presse på når alvoret, men også gleden over vårt engasjement, ble overveldende. Vi har ingen vanskeligheter med den vakre, fengende melodien. Vi nynner den, og løftene og appellene stiger frem like manende.

Hva er det så for sang? Jo, det er Nasjonal Samlings kampsang. Ved siden av «Ja, vi elsker» var det en av våre viktigste inspirasjonskilder. Tro det eller ei!

Sammenlign ovenstående linjer med de tekster, appeller, slagord etc. som er sitert fra marxistenes repertoar annet sted i avisen. Vi overlater tanker og kommentarer til våre lesere.

Vi nærmer oss 9. april, 50 år etter. En minnedag som ingen nordmenn bør glede seg ved. Et bedrøvelig monument over ufullkommenhet og feilvurderinger av blåøyde nordmenn fra Vesterhavet til Kjøllens rand. Ja, virkelig fra vest til øst politisk og geografisk, fra det blåeste blå til det rødeste røde.

Det er å håpe at datoen, 9. april, skal være en tilbakevendende advarsel, en påminnelse om at framsyn, samhold og redelighet må til - dag etter dag. Og la oss dermed håpe at dagen ikke i all fremtid skal bli et ynkelighetens jubileum. Dagen for ansvarsflukt og stor-skrut.

Til underretning: «Norge vårt land» er skrevet i 1933 av O.L. Hoff til Alf Peaters melodi.

En god gavebok:

«DILEMMA» av Knut Steenstrup

Denne bok har tidligere fått velfortjent god omtale i Folk og Land. Nedenstående skal ikke i første rekke være noen bokanmeldelse. Her skal bare berettes litt om hvilken stor verdi denne bok kan ha som gavebok til slekt og venner.

Fra: Dem som våget å tenke og handle anderledes enn folk flest.
Til: «Folk flest» for hvem vår holdning «ikke er noe samtalemønne».

Man kan leve i det beste forhold til sine omgivelser, men krigstiden er enten uinteressant eller tabubelagt. Slik har undertegnede følt det.

Inntil «Dilemma» havnet under juletreet til etterkommerne. Nu er boken lest av alle, og det har rensket luften.

Hensikten med gaven var ikke å skape enighet om noe som helst, bare å skape forståelse for at den ene parts motiver

TREDVEÅRENE'S POLITIKK OG DENS KONSEKVENSER

«Jeg er glad for at det er gått som det er gått. Jeg er glad for at demokratiet har vist sin styrke.» Disse ord skrev jeg til forsvareren i 1945. Det er straks 45 år siden krigen sluttet og de fleste av oss har vel fått dens gru på avstand.

I det følgende har jeg tenkt å rette søkelyset mot 30 årenes politikk. Selv om jeg var svært ung dengang, var jeg meget interessert i både nasjonal og internasjonal politikk. Og jeg tror at 30 årenes politikk må mere frem i lyset hvis en ønsker en mer balansert forståelse av 9. april tragedien og de fem årene med okkupasjon som fulgte etter.

Klassemotsetningene behersket 30 årene. Arbeidsgiverne var kapitalister, plutokrater som utnyttet arbeiderne, og det kan konstateres at den sosiale kamp skapte store samfundsmessige motsetninger.

For egen del hadde jeg stor sympati for de sosiale tanker og synes at statsmaktene gjorde for lite for å redusert arbeidsløsheten og at samfundet ikke gjorde nok for å skape større likhet. Som sønn av en arbeidsgiver var Høyre det nærmeste partiet for meg, men mitt sosiale engasjement gjorde andre alternativer aktuelle. Arbeiderpartiet var kanskje det mest nærliggende, men partiets ønske om størst mulig sosialisering av samfundsmidlene og dets nære forhold til kommunismen, gjorde en slik tanke umulig.

I 1933 ble Nasjonal Samling stiftet. Jeg var 13 år dengang. Det tok ikke mange årene før jeg var helt besnæret av de tanker som Quisling og hans parti representerte.

Hvilke tanker var det jeg prioriterte?

1. Kampen mot klassekampen
2. Kampen mot bolsjevismen
3. Kampen for et sterkere for-svar

kunne være like hederlige som motpartens.

Når resultatet ble så godt må det tilskrives den åpenhet og ærlighet som strømmer ut av hver side i boken.

Prøv denne medisin, den kan skape glasnost også i Norge.

Godt nytt år!

S. K.

TAKK til Ø. M. som har gjort de fire ekstra sidene i dette nummer mulig.

Tanker ved en milepel.

Av R.B., Oslo

4. Kampen for Riksting og Næringsting
5. Kampen for de nasjonale verdier
6. «Fellesnytte foran egen-nytte»

Klassekampen var for meg noe skremmende. Menstadslaget og andre konfrontasjoner var uttrykk for et negativt samfundsbillede. Vi måtte endre holdninger hos arbeidsgiveren som utbyttet og arbeideren som ble utnyttet. Vi måtte samles om et felles mål nemlig å gjøre arbeidsplassen til et godt sted å være og skape større likhet i samfundet.

Kampen mot Bolsjevismen eller Kommunismen som vi idag kaller ideologien, var kanskje den viktigste sak for meg særlig de siste årene før krigen. Dette gjaldt ikke bare NS-folk og alle deres sympatisører. Fedrelandslaget som var en organisasjon hvis oppgave bl.a. var å styrke forsvarsviljen i folket, og Høyre og Bondepartiet var borgerlige partier med klar anti-kommunistisk markering. Men jeg mener at det var NS og Quisling som tok denne truselen mest alvorlig.

Jeg forstod at kommunismen med dens kristendomsfiendtlighet og med dens spekulasjon i folks fattigdom ville bane veien for panslavismen. Hele den vesterlandske kultur kunne gå til grunne. Slikt har hendt før i historien. I begynnelsen av 20 årene holdt de røde på å seire i Berlin og Tyskland. Hvorledes hadde verden sett ut idag hvis det hadde skjedd? Alle visste at den som behersket Tyskland, behersket Europa. «Proletarer i alle land foren eder». Det var ett av mange slagord fra den tiden. Verdensrevolusjonen var deres mål. Det ble opprettet femtekolonner i alle land. Demokratiene var svekket og Folkeforbundet som var opprettet etter første verdenskrig og som skulle vareta nasjonenes interesser og hindre kriger, var splittet og uten innflytelse.

Meldingene fra øst var uhyggelige, ofte så ille at mange nektet å tro på dem. Mange millioner døde av sult. Mange millioner ble gjort til tvangsarbeidere fordi de nektet å gi fra seg sin jord. Revolusjonens ledere og motstandere ble likvidert. Til slutt var Josef Stalin enehersker og i 1937-38 foretok han sin største utrensning av intellektuelle og offiserer.

Professor i historie Arnold Toynbee sa engang blandt annet at Robespierre og Lenin gjorde den etiske og intellektuelle feil å tro at vold er et rettferdig middel når målet er menneskehetens fulle lykke. Noe tilsvarende sa jesuittene flere hundre år før i uttrykket «Hensikten helliger middelet».

Jeg meldte meg inn i NS etter 25. september 1940, da det var klart at veien til norsk selvstendighet gikk gjennom NS. Når jeg meldte meg til fronttjeneste i Den norske Legion sommeren 1941, var det ut fra den bevisste holdning at vi var kimen til en ny norsk hær og norsk selvstendighet. Jeg trodde på tyskerne. Jeg visste at det var et kultur-folk.

«Ondskapens evige mysterium» er overskriften på et intervju som Jan E. Hansen i Aftenposten den 22/3-89 hadde med Harald Ofstad og Oscar Mendelsohn. Det handler om nazismens brutalitet og jødeforfølgelsen. *Jødeforfølgelser* har vi opplevet gjennom hele historien. *Jeg har alltid oppfattet dette som et behov hos mennesker for å skaffe seg syndebukker.* Var ikke «Hekseprosessene» i middelalderen og inkvisisjonen noe av det samme? Djævelen hadde tatt bolig i heksen og alle ulykker som gikk utover befolkningen som naturkatastrofer og dårlige avlinger, ble oppfattet som heksens verk.

Etter krigen da det ble kjent at nazistene hadde gjennomført en systematisk utryddelse av jødene, var dette også for meg ufattelig og tragisk. Jødepogromer var begått ofte i historien, men aldri denne systematiske utryddelsen. Og dette av et folk og land som er et av arnestedene for europeisk kultur.

Jeg klarer ikke å slippe dette tema i Aftenposten. Hvorledes kunne det nasjonalsosialistiske parti bli det største parti i Riksdagen ved valget i 1933? Var partiet anderledes da enn det fortøner seg for oss idag? Det er mulig. Var det tyske folk klar

(Forts. side 11)

Pluss fire prosent

Antall betalende abonnenter på «Folk og Land» steg med drøye 4% i 1989. Det lyder kanskje ikke som så mye, men tatt i betraktning at nokså mange av våre abonnenter av naturlige grunner faller bort, er det slett ikke så utilfredsstillende. Vi sikter imidlertid høyere i 1990. Det er fortsatt mange å mobilisere.

MEGET ER FORSKJELLIG - SÆRLIG FORUTSETNINGENE

De som i k k e er utenpå.

En forunderlig, nesten skremmende ting dette å skulle prøve å se seg selv som midtpunkt i en vurdering av forhold som fikk betydning for så mange. For undertegnede har det iallfall vært mest naturlig å betrakte begivenhetene i et mere objektivt perspektiv. «Jeg'et» har hatt sin verdi som en del av «vi'et».

Mange har en tendens til å bedømme andres handlinger og stillingtagen ut fra egne forutsetninger. Ikke alltid fordi de er overbevist om å ha rett på grunnlag av kjennskap til saken eller begrunnet overbevisning, men rett og slett fordi de ikke kan forestille seg at det kan være aktverdige grunner for å ha et annet standpunkt enn det de selv har inntatt. For ikke å komme i skade for å bedømme, enn si dømme medmennesker galt og urettferdig, skulle det være en plikt å forsøke å sette seg inn i de forutsetninger som ligger til grunn for det vi umiddelbart reagerer imot. Jeg skal skrive om det. Som et eksempel.

Etter krigen 39—45 var det ca. 100.000 mennesker som ikke ble hørt av norsk påtalemyndighet og domstoler i ønsket om en subjektiv bedømming. Det var ille. Særlig ille var det fordi det gav fritt spillerom for alle dem som i virkeligheten hadde et meget tynt grunnlag for vurdering både av de tiltaltes objektive og subjektive skyld. Under-

tegnede fikk 3 1/2 års fengsel, 10 års tap av statsborgerlige rettigheter, inndragning av formue. (En ytterst beskjeden slant på en bankbok.) Det eneste «straffbare» forhold var fronttjeneste og NS-medlemskap.

Jeg hadde sett anderledes på norsk utenrikspolitikk enn mange andre. Jeg hadde en annen oppfatning av Tyskland enn en stor del, og fremfor alt; jeg mente jeg hadde gode grunner for mine meninger. Normalt så får ikke slike divergerende synspunkter så dramatiske følger i et system som vårt. Men dette handler om den tragedie som rammet vårt land den 8./9. april 1940. Det var ikke lenger herredsstyremøter og avisoppløp som dreide seg om, men avgjørende, konsekvensfylte handlinger.

Den enkleste måten å se 9. april på er jo selvsagt: Tyskland hårtok Norge, et land uten skyld, et folk uten ansvar. Altså en klart forbrytersk handling av Tyskland som ikke burde gi mulighet for andre reaksjoner enn dem som det etter hvert ble enighet om at «du burde ha visst» var riktige.

Dermed er vi over på det personlige og subjektive. Hva mente jeg å vite? Hvilken bakgrunn for egne meninger hadde

Av Hakon Warendorph.

jeg? Hvordan måtte jeg handle etter de forutsetningene?

De harde 30-årene hadde satt spor etter seg i norsk politikk. Arbeidsløshet, klassekamp og splid, streiker, gjeldstragedier og oppløsningstendenser i hjem og skole og i samfunnet forøvrig. Forsvar og nasjonalt sinne lag var utsatt for hån og nedvurdering. Parolene var bl.a.: «Med Sovjet for Norge», «Stryk kristenkorset av ditt flagg», «Proletariatets diktatur», «Ned med Kongehuset» etc. Ettertrykkelig understreket med steinkast og annen voldsbruk mot anderledes talende.

Undertegnede våknet tidlig til politisk bevissthet. Min fars rikholdige og varierte boksamling var tidlig en kilde til berikelse og undring. Hvem, hva, hvor ble ord som fikk betydning som insitament til å gå dypere i stoffet. Winsnes og Helge Krogh, H. G. Wells verdenshistorie, Hamsun og Sigurd Hoel. Det «gikk ned» sammen med matematikk og bibelhistorie og «de fire store». En fin blanding som etter hvert ga et ungt sinn en spirende evne til tenkning - faktisk forutsetning for å vurdere og ta stilling på noenlunde fritt grunnlag. Diskusjonen gikk livlig i skolegården og mellom kamerater.

Far var medlem av NS fra 1933, men prøvet ikke å påvirke eller presse. Hans rettskaffenhet som aldri ble retthaversk, gjorde selvsagt at hans meninger hadde vekt, og jeg fikk «Russland og vi» å lese. Som en frelst pinsevev fikk jeg sannheten å

se. Jeg mente å se en sammenheng mellom de krefter som arbeidet ute i verden og her hjemme med arbeiderbevegelsen som alibi for å gjennomføre det marxistiske samfunn. De forferdelige tilstander som var resultat av den læren i Sovjetunionen, mante til avsky og motstand for enhver pris. De beretningene (f.eks. «Jeg taler for de tauser» av Vladimir Tsjernavin, 1934) som allerede den gang burde være kjent, øket min skepsis til våre hjemlige marxister og skapte en dyp tiltro til Quisling og dem som stod ham nær. Bare det at han tilsynelatende var det viktigste mål å ramme for politikere fra alle leire, gjorde ham i mine øyne troverdig.

NS-avisen Fritt Folk var i ukene og månedene før april-dagene full av advarsler mot de virkninger ufreden i Europa og vår regjering's holdninger kunne få for Norge. Når vi i ettertid ser hvilket omfang unfallenheten hadde, da er det ikke rart at de «pip» og «nålestikk» som Fritt Folk produserte, ikke trengte igjennom. Ikkeangrepspakten mellom Tyskland og Sovjet forundret og delvis sjokkerte, men vi aksepterte at det var taktikk fra begge parter, og at hovedfanden fortsatt var kommunismen.

Jeg hadde ikke noe spesielt forhold til den tyske nasjonalsosialismen, men jeg beundret den orden og arbeidsomhet som ble utvist. Norske turister som i stort antall besøkte Tyskland, møtte stort sett fornøyde mennesker med arbeide og hus. Alle kommunikasjoner fungerte prikk-

fritt og forsyningene var tilstrekkelig og nådde frem til alle deler av landet. De tyske turistene som på sine «Kraft durch Freude»-turer besøkte Norge med turistskip og på andre måter, virket ikke tynget av sin situasjon og avhoppinger hørte vi ikke om. Hitler var på det tidspunkt ikke ansett som sinnssyk og Tyskland var ansett som en fullverdig handelspartner og kulturforbindelse. Jeg nevner disse ting fordi to generasjoner norsk ungdom har lært at alle som ikke var negative til Tyskland, måtte være ondskinnede eller ha mangelfullt utviklede sjelsevner. Skulle så være tilfellet, måtte det stå særdeles dårlig til med Mor Norges sønner og døtre. Mange med meg hadde den oppfatning at Tysklands skjebne var Europas skjebne, og at landet var det eneste bolverk mot kommunismen.

Dønningene fra stormene der ute i Europa begynte å slå mot våre strender: Som sagt, Quisling advarte (og flere med ham), men høstet bare hån og mistenkeliggjøring. Norske myndigheter og også folk flest var overbevist om at britene ville holde tyskerne unna Norge - uansett provokasjoner og allierte planer om landgang. Altmark, mineutlegging «rekvirering» av store deler av den norske handelsflåte etc. var ingen vekkerklokke. Det norske folket og dets ledere sov blidelig, billedlig og bokstavelig, da dønningene ble til stormbølger og veltet inn over oss. Det var med liten overbærenhet vi mintes Nygaardsvolds nylige uttalelse fra et utendørsmøte, hvor værgudene så ut til å ha ondt i sinne: «Mørke skyer dukker opp i horisonten, men (Forts. side 11)

Anno 1939

Nobels fredspris til Hitler?

Stockholm, 29. jan. N.T.B.: Det sosialdemokratiske Iste-kammermedlem, folkeskoleinspektør dr. E. G. C. Brandt fra Borlänge, har sendt Det norske Stortings Nobelkomite en skrivelse med forslag om at nobelprisen for 1938 tildeles rikskansler Hitler. I dr. Brandts skrivelse heter det bl.a.: Undertegnede tillater sig herved ærbødig å foreslå at Nobels fredspris for 1938 tildeles Tysklands rikskansler og Führer Adolf Hitler. Etter millioner av menneskers opfatning fortjener han fremfor enhver annen mann i hele verden denne høie utmerkelse. Det fremgår av autentiske dokumenter at verdensfreden var i stor fare i september 1938 og at det avhang av timer om en stor europeisk krig skulde bryte ut. Den som i denne farefulle stilling reddet vår verdensdel fra denne fryktelige katastrofe var uten tvil i første rekke det tyske folks store leder, som i det avgjørende øieblikk frivillig avstod fra å la minen springe.

Dagen mandag 30. januar 1939.

Det originale hjørnet

9. april-regjeringen.

Med isnende frykt
så de konsekvensene
av sine få tiltak
og mange unnløtelser,
men mannen seg opp til å utpeke skyldige
- blant dem som advarte.

HaWa

Om Quisling hadde vært en annen, kunne det ha gått i Norge som i Romania.

Etter den tyske kapitulasjon i mai 1945 samlet Quisling det meste av sin regjering, noen kompanier frontkjempere og bortimot et hundretall politimenn på Gimle på Bygdøy. Han sendte ganske omgående en forhandler til Hjemmefrontens ledelse og tok også selv imot en forhandler (dr. Foss) på Gimle. Formålet var bl.a. å skaffe seg forsikringer om at menige NS-folk, særlig da kvinner og barn, ikke skulle forulempes. Forhandlingene så ut til å utvikle seg gunstig inntil den dengang mektige fanatikeren Sven Arntzen grep inn og erklærte: «Vi forhandler ikke med forrædere.» Han forlangte at Quisling og hans regjering skulle melde seg på Møllergaten 19 neste

morgen. For en sjanse å ta!

Det fulgte en natt med intense diskusjoner. Hvis man bare gikk hen og meldte seg, ville det være å gjøre det betingelsesløst. Hvis man derimot tok kampen opp, ville man ha et forhandlingskort å spille med. På de og de betingelser oppgir vi kampen.

Vi må huske hvordan situasjonen var den dagen: Det sto ikke en eneste vestalliert soldat i landet. Tusener av frontkjempere, hirdmenn og Germanske SS-medlemmer var bevæpnet. I tillegg sto det henimot 400.000 tyske soldater i Norge. Idéen om en «Festung Norwegen» som et siste tysk tilfluktssted var ingen utenakt tanke. De fleste medlemmene av de såkalte «hjem-

mestyrkene» var rekruttert de aller siste ukene og dårlig trent og bevæpnet.

Hva om nå Quisling hadde bestemt seg for å kjempe? Hans sjanser ville ha vært adskillig større enn de rumenske sikkerhetsstyrkers, bl.a. fordi mange overbeviste nasjonalsosialister blant tyskerne ville ha sluttet seg til ham. Det ville blitt borgerkrig, det ville blitt blodbad.

Men Quisling og hans regjering var menn med ansvarsfølelse, ikke fanatikere og terrorister, slik man gjerne fremstiller dem. I stedet for å utsette sitt folk for store lidelser, valgte han å gå frivillig til et ydmykende fangenskap og dødsdom. Det bør vi alle være takknemlig for.

R.

LITT OM BAKGRUNNEN FOR KAMPEN OM ORGANISASJONENE 1940-45

Den hittil dominerende litteratur om «kampen om organisasjonene», dvs. Nasjonal Samlings forsøk på å skaffe seg innflytelse, eller allerhelst full organisatorisk kontroll over nærings- og arbeidslivet, fremstiller konflikten oftest som bare ett av mange tiltak for «nazifisering» av det norske samfunn. Det var det selvfølgelig også, om man ser bort fra det misvisende i å kalle Nasjonal Samling «nazistisk». Men disse bestrebelser hadde også et annet og videre siktemål enn det rent innenrikspolitiske. I tillegg til de to sider, Nasjonal Samling/Quislings regjering og de berørt organisasjoner, kom derfor inn i konflikten også en tredje faktor, mektigere enn noen av de to stridende parter: Okkupasjonsmakten representert ved Reichskommissar Terboven og hans siviladministrasjon. Disse to momenter skal i det følgende søkes belyst litt nærmere.

Reichskommissars oppdrag var ved hjelp av sitt politi og andre tjenlige virkemidler å sikre ro og orden i det okkuperte Norge, slik at Wehrmacht uforstyrret av indre uro kunne vie seg til sine militære oppgaver, og dernest å sikre at norsk produksjonsliv utover det nødvendige for landets egne formål kunne yte et størst mulig bidrag til okkupasjonsstyrkenes og den tyske krigføringens behov for øvrig. Begge disse oppdrag må han sies å ha løst særdeles tilfredsstillende: Den indre situasjon i Norge bød aldri på alvorlige problemer, og norsk næringsliv leverte like til krigens slutt punktlig og villig avgjørende bidrag til de tyske krigsanstrengelser. For løsnings av denne del av oppdraget så Reichskommissar seg tjent med å beholde den forhåndenværende organisasjonsstruktur i yrkeslivet og søke samarbeid med de etablerte ledere innenfor dette. I dette lyktes han også meget godt. Såvel arbeidsgiverorganisasjoner som fagbevegelse av fant seg uten innsigelse med den nye tingenes tilstand. Situasjonen var forsåvidt i innledningen nærmest problemfri. Det eneste problem var egentlig Quisling og hans NS, som med en betinget ryggdekning hos Hitler arbeidet for selv å overta regjeringmakten i Norge, få landet anerkjent som suverent istedenfor å figurere som «die besetzten norwegischen Gebiete» uten høyere fastlagt folkerettslig status, og så komme frem til en fredsavtale med Tyskland. Lyktes dette, ville hele Reichskommissariat med Terbovens makt-

fylde forsvinne. Etter en viss vasking i 1940, da han etter opplysninger fra tysk hold skal ha sett seg selv som kommende Reichskommissar i Storbritannia, bekjempet Terboven derfor konsekvent og systematisk en utvikling i slik retning. Første utslag av denne obstruksjonspolitikken var Quislings faktiske forvisning til Tyskland sommeren 1940, og det samtidige forsøk på å eliminere ham som leder for Nasjonal Samling. Om Terbovens almindelige holdning overfor Quisling har ellers Ministerialrat Berghold fra Reichskommissariat gitt et velinformert og betydningsfullt vidnesbyrd i Quisling-saken, som det for dette punkt henvises til. Enkelt uttrykt gikk hans politikk ut på å kompromittere Quisling både i norske og tyske øyne, og slik uskadeliggjøre ham som rival. I denne bestrebelse kunne han forsåvidt betraktes som motstandskreftenes allierte: Så lenge misnøye, frustrasjon og mulig motstandsvilje kunne kanaliseres mot Quisling og NS istedenfor mot okkupanten, ville dennes interesser ikke bli skadelidende. NS personifisert i Quisling kunne med fordel anvendes som politisk lynavleder, og det ville være klok politikk i størst mulig utstrekning å kompromittere og skandalisere ham, samtidig som hans toneangivende motstandere ble møtt med velvilje av Reichskommissar og hans apparat.

Quisling hadde fra tysk hold et heller upresist løfte om å få overta makten i Norge, - med bl.a. utviklingen av hele Reichskommissariat-administrasjonen og dermed slutten på Terbovens norske karriere som konsekvens - når hans bevegelse hadde oppnådd en «tilstrekkelig tilslutning» i det norske folk. Om Terbovens motstand mot prosjektet bunnet i personlig ærgjerrighet og maktglede, eller om han hevet over slike beveggrunner så sitt eget lands interesser best ivaretatt ved den ordning han personifiserte, er et spørsmål som ikke skal drøftes her. Men meget sannsynlig vil kommende tiders forskning sterkt nyansere det hittil vanlige bildet av ham.

Under de rådende forhold for Quisling å oppnå en tilslutning som fra tysk side ville kunne ansees som «tilstrekkelig», var antagelig praktisk umulig. For å ha noen utsikt til det, måtte han på forhånd ha kunnet oppvise de resultater denne «tilstrekkelige tilslutning» først skulle betinge. Oppgaven var nærmest uløselig.

Av P. O. Storliid

Innenfor denne ramme må striden om organisasjonene betraktes: Det ville være et skritt på veien mot realisering av NS' programpost om en folkerepresentasjon basert på faglige organisasjoner istedenfor den tradisjonelle partipolitikk, om de eksisterende organisasjoner kunne bringes på linje med NS' politikk. Man kan forsåvidt se spørsmålet i dette programmatisk perspektiv, men Quisling var realist nok til å innse at noen flertallstilslutning til en slik ny kurs ikke var til å oppnå. «Angrepet» på organisasjonene ved omorganisering og lederutskifting måtte derfor fortone seg som taktisk uklokt, og det måtte foreligge meget tungtveiende grunner for allikevel å gå inn i et slikt sjansespill: Det kunne regnes med alvorlig uro blant de berørte, og temmelig sikkert ville Terboven da komme inn som motspiller. Begge deler slo til: Både ved at han via sin Sozialabteilung effektivt motvirket og torpederte den nye ledelses krav til arbeidstagneres beste, som kunne vært egnet til å vekke sympati for denne, og også ved at han ved enkelte anledninger tok mere ekstreme forholdsregler til angivelig støtte for den nye ordning enn det fra Quislings side sett kunne være ønskelig. Denne «hjelp» i f.eks. lærerstriden kunne ikke ha annet formål enn det nå kjente, nemlig ytterligere å kompromittere Quisling og hans regjering. Samme mønster sees i hans hat-ske og ubehøvlede utfall mot biskop Berggrav i talen på Akershus 1. februar 1942, som uansett saklig bakgrunn ble fremført på det politisk mest upassende av alle tenkelige tidspunkter. Som ouverture til Quisling-regjeringens tiltredelse kunne det ikke ha annen virkning enn å skaffe denne ytterligere fiender i kirkelige og ellers religiøse kretser. Nøyaktig denne virkning fikk talen også, og det passer Reichskommissar utvilsomt utmerket.

Når Quisling mot alle disse odds allikevel forsøkte sitt prosjekt med yrkesorganisasjonene, har dette sin forklaring ikke i virkelighetsfjernhet og feilbedømmelse av situasjonen, men i det faktum at noen annen mulig utvei til å nå det oppsatte mål ikke forelå. Om de tyske løfter ville blitt holdt, er et spørsmål for seg. Men Quisling bygget sin vurdering på at de var til å stole på.

Den videre hensikt med overtagelsen av organisasjonene var

denne: De skulle ved å representeres i det planlagte Rikstings yrkeskammer, Næringstinget, virkeliggjøre NS' gamle programpost om en konstitusjonell nyordning. Partipolitikken skulle avvikes, og folkerepresentasjonen bygge på yrke og arbeid. Dette Riksting skulle altså bli de nye bindeledd mellom folk og regjering. Utover dette skulle det legitimere den «tilstrekkelige opplutning» som fra tysk side var satt som vilkår for at Quisling skulle nå sitt utenrikspolitiske mål, omfattende bl.a. utvikling av Reichskommissarregimet. Quislings styre ville kolidt sagt fremstå som konstitusjonelt på grunnlag av den nye ordning.

Quislings fiender i inn- og utland så like klart som Terboven faren som truet dem: En Nygardsvold-regjering i eksil og på allerede fra før tvilsom konstitusjonelt grunnlag ville få en konkurrent som uansett opprinnelse kunne vise til et folkerepresentasjonsgrunnlag, og som dertil befant seg i landet og utøvte den faktiske sivile myndighet i det. Den tyske militære okkupasjon ville ikke begrense dens myndighet mere enn den gjorde det i Danmark, eller for den saks skyld den britisk-amerikanske gjorde det på Island. Man kunne ikke uten videre avskrive dens muligheter for suksess, så meget mere som den uomtvistelig bestod av faglig høyt kvalifiserte medlemmer. Alt måtte derfor gjøres for å blokkere denne mulighet for at ordningen i det hele tatt skulle kunne settes på prak-

tisk prøve. Derfor de «spontane» masseutmeldelser som det i virkeligheten lå nitid og særdeles dyktig organisasjon og arbeid bak: Organisasjonene skulle bli stående tilbake som nærmest tomme skall uten legitimerende verdi. En slik utvikling passet selvfølgelig i realiteten utmerket inn i Terbovens spill. Resultatet ble da også som fra begge motstandssider ønsket: Norsk næringsliv fortsatte som ivrig og pålitelig leverandør for den tyske krigsmakts behov, mens uvilje og aktivt motstandsinitiativ kunne kanaliseres mot Quisling og hans sterke begrensede norske regjeringsmakt. Fra Reichskommissars synspunkt måtte dette fortone seg som en ideell situasjon.

De mest effektive allianser står ikke alltid på papir, men fungerer allikevel de facto utmerket, på grunnlag av et sammenfall i interesser som ingen av partene nødvendigvis åpent behøver å vedkjenne seg. De fleste allianser har også det til felles at de i sitt vesen er negative, dvs. er situasjonsbetinget og har som formål bekjempelsen av en felles fiende, selv om deltagerne videre mål ikke er sammenfallende, men endog kan stå i konflikt med hverandre. Så også den her foreliggende handlingsallianse mellom eksilregjering, Terboven, den vanskeligere konkretiserbare «hjemmefront» og norsk næringsliv. En kryssreferanse av personbesetningen på toppen av de to siste er et interessant studium for seg.

Ideologiske brytninger i NS

Av Trygve Engen.

Øystein Sørensen:
HITLER ELLER QUISLING
Cappelen.

Det første som fell i auga når ein tek denne boka i hand, er Hitlerbiletet på omslaget. Det minner om TV-serien «Krigens vinder». I begge tilfeller blir den tyske kanslaren presentert som ein stygg forbrytartye, med bilete som må vera retusjert med dette for auga. Og ein opnar boka med misstru: Dette må då vera nye 428 sider jøssingsvada?

Så blir ein positivt overraska over å møte ein forskar som tek NS-rørsle og nasjonalsosialismen alvorleg. Ein som aldri nytar klisjeene «nazist» og «landsvikar», men som drøftar dei ideologiske brytningane ut frå ei

nitid granskning av offentlege dokument og av rørsle sine egne publikasjonar. Etter lesnaden sit ein att med inntrykket av eit ærleg og alvorleg forskararbeid. Og når forlaget på sin «vaskesetel» hevdar at: «Nasjonal Samling var et parti preget av stor indre splid,» så må ein ha lov å spørre om dette egentleg er i samsvar med forskaren sine fakta? Syner ikkje boka heller ei levande og livskraftig rørsle, ei rørsle i kamp for å finne si nasjonale form, og for å klargjere sitt forhold til dei nærskyldte rørsle i andre europeiske land? Tenk t.d. på Quislings store kongstanke: Det europeiske felleskapet og framlegget til Europa-pakt. Sørensen viser at liknande tankar grodde fram i (Forts. side 11)

Generalen, krigen og kapitulasjonen

Av Frode Halle

Historien blir ikke alltid entydig låst fast av de første referater om hva som hendte. Deltagere i begivenhetene kan senere komme til med detaljer, som forandrer det billede de første referenter skapte. Personlige memoarer kan inneholde interessante data.

Angående vår egen historie om annen verdenskrig, med vår krig mot de tyske inntrengere, har forskjellige tolkninger vært på bane, særlig da om avslutningen av krigen i Norge. To kapitulasjonsavtaler foreligger, undertegnet 10. juni 1940, men om tolkningen av disse har historikerne ikke kunnet enes. Selvsagt er det låst fast en offisiell variant, som rettergangen etter krigen bygger på, men det mumles fremdeles her og der i rekkene. Som kjent kan den form kapitulasjonen fikk ha betydelige politiske konsekvenser.

Det var derfor av stor interesse da den vel fremste aktør i det norske krigsdrama, selve øverstkommanderende, kom med sin fremstilling av krigen. Det fremgår tydelig av hans egne utsagn at han var pådrivende, med det fulle ansvar for at Norge tok krigen. Når denne krig tilslutt ble et nederlag, var det naturlig å finne ham forrest i forhandlingene med seierherren, og at han hadde førstehånds kjennskap til disse forhandlingene.

Med stor interesse tar man derfor fatt på hans egen skildring av krigens avslutning.

Otto Ruge: «Felttoget» side 191:

«Det ble undertegnet to «Abkommen», en med general Dietl på Bjørnefjell, og en med den tyske overkommando i Trondheim. Formodentlig var det den tyske overkommandos mening at general Dietl, som kjente detaljene i fronten, skulle ordne disse, mens hovedkapitulasjonen skulle undertegnes i Trondheim. Men det må ha vært noe kluss på linjen her, for resultatet ble to parallelle avtaler, som varierer litt i detaljene. Da dette måtte komme til å volde kluss ble jeg derfor enig med den tyske forbindelsesoffiser, som kom til meg, major Neef, om at hvor de to avtaler stod i strid med hverandre skulle Trondheimsavtalen gjelde. Jeg har ryktervis hørt senere at det er blitt tull med enkelte ting på grunn av de to avtalers forskjellige ordlyd.»

Parallelle avtaler? Ryktervis? Kluss? Tull? Uvanlige ingredi-

enser ved en alvorlig historisk avgjørelse.

De to avtaler angår to vidt forskjellige ting. Men Ruges ord har vekt, og de kan gi inntrykk av at hele kapitulasjonen var et rot, som ikke kunne tillegges særlig betydning. Mange ville nok være tilfreds med et slikt syn. Vi må se litt nærmere på avtalene.

Bjørnefjellsavtalen skulle stanse krigen i Nord-Norge. Det måtte skje raskt, da man fryktet det tyske Luftwaffe etter at de alliertes jagere og deres Flak var dratt sin vei.

Avtalen har seks klare punkter, som inneholder det nødvendige for krigens avvikling: fiendtlighetene opphører, de norske styrker (Den norske Nordarmé) demobiliseres, fanger utveksles, sårede tas vare på m.m. Avtalen er undertegnet av general Dietl og fra norsk side av oberstløytnant Wrede Holm. Man kan stusse over den store forskjell i grad, men Dietl tok det altså ikke så nøye. Det er ikke kjent at noen form for «kluss» oppsto ved avviklingen av denne klare avtale.

Trondheimsavtalen skulle legge forholdene til rette for det tyske nærvær i Norge. Det var en sak for overkommandoen, og et sjøfly ble sendt nordover for å hente den norske forsvarssjef til general Falkenhorst i Trondheim. Ifølge den nyss utkomne bok «Vi dro mot nord» ventet Falkenhorst på hotell Britannia, men da Ruge bare lot seg representere ved sin stabssjef, trakk generalen seg tilbake og overlot forhandlingene til sin stabssjef. Avtalen ble så undertegnet av de to stabssjefer. Et

(Forts. side 12)

«Arbeider bevegelsen»

Av cand. philol
Kjell Aspaas

Jeg leser i Skriften at «arbeideren er sin lønn verd». Det forekommer meg at dette er kloke ord - og en rettesnor for oss alle.

Men at et politisk parti i Norge - som heter Det norske Arbeiderparti - skulle ha noen rett til å kalle sitt politiske virke for «arbeiderbevegelsen», har jeg aldri forstått.

Selv om jeg ikke har stått i en fabrikkhall med kjeledress på, men har gjort mitt arbeide i dress, snipp (gjørne hvit!) og slips, har jeg aldri følt meg som noe annet enn arbeider. Men jeg har ingensinne kunnet tenke på å slutte meg til «DNA» eller gi det min stemme.

Hvor jeg befinner meg politisk, har selvfølgelig ingen interesse. Det er sak og kjensgjerninger som teller her i livet. Ikke nødvendigvis politisk tilhørighet . . .

Men jeg synes det er utilbørlig - jeg synes det er frekt og en fornærmelse av dimensjoner når f.eks. Reulf Steen ikke kan skrive en eneste bokside i sin «Maktkamp» uten å sette likhetstegn mellom sitt parti (og LO) og «arbeiderbevegelsen».

Det er sant at hans parti er stort, men Gud skje lov ikke stort nok! Jeg er ikke et øyeblikk i tvil om at han får minst 500 000 stemmer bare på «navnet» Arbeiderparti. Jeg har ofte hørt: «Jeg må jo stemme på Arbeiderpartiet. Jeg som er arbeider».

Men vi er jo alle arbeidere! Vi er bare ikke alle *sosialister!*

Så hvordan de får det til å «gå i hop», skjønner jeg ikke.

Den inhabile ERIK SOLEM

Av John Sand

Velorienterte lesere vil huske at Quislings forsvarer, h.r. advokat *Henrik Bergh* i brev av 18/7 1945 til Eidsivating *reiste innsigelse mot lagmann Solems habilitet*. Grunnen til innsigelsen var bl.a. at *Solem i 4 avisartikler hadde forhåndsdomt Quisling*. I en av Solems artikler heter det: «Nasjonal Samling har ved sin fører i spissen gått inn for å hjelpe fienden på forskjellig måte. Det var partiets mål at tyskerne skulle vinne og Norge tape krigen. Enhver støtte av NS ble derfor i virkeligheten en hjelp til fienden.» Det skulle være unødvendig å fortelle at innsigelsen ble avvist.

Nå, det var ikke bare de nevnte avisartikler som gjorde Erik Solem inhabil i *alle* «landssvik»-saker. For hør hvordan direktør *Lorentz Vogt* beskriver Solems forskjellige aktiviteter: «Vi vet nu at *lagmann Solem* har vært med i *den illegale politiledelse*

at han har vært med på å *forberede landssvikanaordningen* av 1944 om hvis *lovlighet* bl.a. Stortingets justiskomite enstemmig har uttalt sine *tvil*, at han har *kommentert* - man kan vel si noe ensidig - *den av ham selv* forberedte lovgivning,

at han har *undervist sine dommerkollegaer om den rette ånd* i og det riktige innhold av de nye og noe brogete rettsprinsipper, at han selv som lagmann i den toneangivende domstol for landssviksaker har praktisert alt han således har forberedt.

Man kan med Hauk Aabel si: «Rent for møe for en enkeltmann».

I en rettsstat har man alltid selv under enevoldstiden - unnlatt å forene politi, lovgiver og dommer i en person. Også under Hitlers styre i Tyskland opprettholdt man et skille.»

Så langt *Lorentz Vogt* i *Tønsberg Blad* 12/2 1947.

Professor dr. jur. Jon Skeie uttalte seg også om *Solems og Paal Bergs manglende habilitet*. Under overskriften «*Dommerhabilitet*» skrev dr. Skeie i *Nationen* 2/8 1945 (1. side):

«Det er nu opplyst og såvidt jeg vet ikke benektet at lagmann Solem var med i komiteen og at Paal Berg var med i det utvalg som gjennomgikk utkastene. *Dersom dette er riktig må Solem erklæres inhabil som lagmann og Berg som dommer i Høyesterett*. Allerede den omstendighet at Solem og Berg har tatt del i forberedelsene av de provisoriske anordninger av 15. des. 1944 og 16. febr. 1945, skulle således gjøre det *innlysende at de ikke kan være dommere i landssviksaker*.»

Under denne overskriften, «*Mennene bak anordningen*», skriver *Nationen* i sin leder mandag 30/6 1945 bl.a.:

«Det må være tillatt å peke på at det virker uvant for norsk rettskjensle hvis en dommer som har utarbeidet eller godkjent en provisorisk anordning, ved dom eller kjennelse skal kunne fastslå grunnlovsmessigheten av sitt arbeid. Særlig når andre autoriteter på rettsvesnets område betegner de samme anordninger som helt eller delvis grunnlovstridige.»

I en senere artikkel skal jeg komme inn på Pål Bergs inhabilitet.

Roald Astrup Nielsen in memoriam

Fra Argentina kom den triste melding om at R.A.N. døde på det tyske sykehuset i Buenos Aires 19/1 etter lang tids sykdom, han ble kremert 21/1. Han etterlater seg kone og datter.

R.A.N. var utdannet jurist fra før krigen, med en fremragende eksamen. Under krigen virket han som vi vil ha sett fra hans siste artikler i Folk og Land i Bergen og var en ubestikkelig, dyktig og respektert mann og for oss en førsteklasses representant. Etter krigen, mens han satt på Espeland, forlot han Norge med Solbris

- det er vel ingen av oss som ikke kjenner denne reisen detaljert etter hans bok om ferdene. I Argentina bodde han hele tiden i Buenos Aires med kone og barn. Hans mor kom også dit og var som sin sønn, et samlendt midtpunkt i kretsen dernede. Han var sine venners gode venn og støtte i alle år. Her i Norge husker vi ham best fra intervjuene med ham i Solkorserien hvor han klart og uredt uttalte seg om NS' forvaltning under krigen og om oppgjøret etterpå.

Det var alltid en glede å snakke med ham under hans

besøk i Norge de få gangene han var her. Han var utømmelig når det gjaldt opplysninger om argentinsk og øvrig søramerikansk politikk, hans interessespekter var vidt. En av våre store er borte, det blir savn etter ham, personlig vil jeg alltid minnes ham som en god venn av min familie i Argentina, fra hyggelige sammenkomster, hans intense og insisterende holdning til alle som kom til ham og søkte råd i vanskelige immigrasjonstider der nede.

K. Jevanord

Ingen enkel situasjon

Samtidig forteller Kongen i et intervju at han i 1940 tilbød sin far og regjeringen å bli igjen i Norge. Vi kan i dag trygt si at det var riktig å avslå tilbudet, men situasjonen var ikke så enkel den gang og hensikten var den beste: Å tjene landet så godt som mulig. Det har Olav V virkelig gjort.

(Vårt Land 13/7-89)

Poco: Notable dumheter

Den verdensberømte franske forfatter Gustave Flaubert, han som har skrevet verdenshistoriens beste roman, som endog overgår Knut Hamsuns beste, nemlig Madame Bovary (1857), hadde som hobby å nedtegne hva han kalte «notable dumheter». Jeg har hørt at han skrev full den ene notatbok etter den andre. (Det er vel forøvrig ikke så oppsiktsvekkende, i en verden full av dårer.)

Fordi jeg akkurat er i ferd med å studere Flaubert på ny, kom jeg til å tenke på denne hans hobby. Og: Hvorfor ikke føre den videre? Jeg tror at «stoffet» ligger der og bare venter på å se dagens lys.

Jeg begynner denne gang med den avdøde stortingspresident og Høyreleder, den kjente norske politiker Carl J. Hambro.

Da Norge - i bokstavelig forstand - holdt på å gå av hengslene i mellomkrigstiden, var det mange kloke menn, mennesker som satte fedrelandet høyt, som ønsket at en av våre største sønner, nemlig Fridtjof Nansen, skulle overta som statsminister. Det var da Carl J. Hambro kom med følgende notable dumhet:

«Vi kan da ikke gjøre en hvilken som helst skiløper til statsminister!»

Den andre notable dumhet skriver seg fra en som ustoppelig

DEN HELLIGE LØGNAKTIGHET

Av Marna Pedersen.

Hver eneste gang det dukker opp en bok av en yngre historiker som ikke holder seg 100% til den engang vedtatte oppskriften angående den annen verdenskrig, kommer ramaskriket i

(og sosialistisk) skriver dårlig om litteratur, mens som allikevel er venstresidens ukronede litterære konge, nemlig (han som kaller seg herr) Willy Dahl. (Det sies at han er professor. Vi får bare håpe at det ikke er i litteratur!)

Her følger hans notable dumhet:

«Sigurd Hoel (hadde) ikke skjønt det minste av Johan Nygaardsvolds politiske innsats. Han hadde overhodet ikke sett at Nygaardsvolds politikk i siste halvdel av 1930-årene er den mest fremsynte og perspektivrike politikk som har vært ført i Norge.»

Det er når man leser slike fantastiske dumheter at man må gjøre som Arnulf Øverland (kommunisten som kom på bedre tanker - og fikk svi for det!) å gripe seg til hodet, (for) «en smule tommeblomskan man jo bli». Ja, bare se i *Samtiden* fra 1934, der polemikeren svinger sin penn i morderisk vellyst mot Eugenia Kielland.

Her vil jeg hevde at dummere enn Willy Dahl kan et menneske ikke uttale seg om den regjering som førte oss like lukt inn i krigen den 9. april 1940.

dagspressen om at nå går det for vidt. Har disse forvorpne da helt glemt at den annen verdenskrig på ingen måte må behandles som et historisk tema. Dette var da aldeles ikke noen vanlig krig. Det var en verdikamp det dreiet seg om, kampen mellom «oss GODE og dere ONDE». En rent moralsk krig med andre ord, høyt hevet over slike jordiske aspekter som penger, makt, råstoffer og livsrom.

Så ble den da også ført mellom den hellige allianse av pengemakten og kommunister på den ene siden, og tidenes avskum på den annen: tyskere, nazister og fascister. De «gode» vant, det gjør de alltid, utfra den jordiske naturlov at makt er rett. Krigen ble forferdelig og de «gode» viste da heller ikke, sin fromhet til tross, - noen tilbakeholdenhet når det gjaldt midler og metoder for å knekke «de onde». Skulle da også bare mangle. «Hensikten helliger midlet», som vedtatt er, og jo helligere krigen er, desto helligere grufullhet kan man jo også tillate seg.

Men som skrevet står, selv engler kan ha sine feil. Og etter hvert ble det ganske tydelig at vestens engler før frem med samme sinnelag overfor undertrykte kolonifolk som de alltid hadde gjort, om enn ikke lenger med samme hell. Og således fikk englene til venstre mye å sette fingrene på. Ja, det kunne ikke herske noen tvil om

at ikke før var djevelen drevet ut av tyskerne, så fór han inn i vestens kolonimakter (i tur og orden). Og da det ikke lenger var mulig å holde imperiene sammen med vold, fortsatte man utplyndringen med økonomiske virkemidler i stedet, med det resultat at de «ondes» virksomhet under krigen ble småtterier i forhold til sultedøden i den fattige verden av idag. Marxistene var da også raskt ute med å sette naziststemplet på sine tidligere allierte.

Men så fikk vi glasnost i øst og Sovjet-imperiet begynte å skrive om sin historie og åpnet for innblikk i de østlige englers paradiser. Riktignok er det ikke helt bragt på det rene om det er tretti eller femti millioner dødsenglene slo ihjel der borte, med det samme kan det være. Hitler blir jo den rene smågutten uansett. Og borte i Asias kommunistparadiser skyter man på folkemassene og dreper for fote der også. Så nå er alle skjønt enige om at også kommunistene er «nazister». Ja, selv i den israelske nasjonalforsamling roper man «nazist» til hverandre, og driver med noe som man tidligere kalte (mot)terror, og som visstnok var forferdelig stygt før i verden. Men det var den gang det, og ikke nå.

At tiden må være mer enn inne - slik som sakene nå står - til en liten revisjon av de «godes» egen historieskrivning, hvis de ikke ønsker å gjøre seg altfor

latterlige for yngre slektledd, synes å være rimelig. Den annen verdenskrig kunne da umulig ha vært en verdenskrig mellom de «gode» og de «onde» som det står i alle norske historiebøker. Den må rett og slett ha vært en «nazistisk» innbyrdeskrig. Eller kanskje for å la frasene fare, en stormaktskonflikt hvis grusomhet nødvendigvis måtte bli i samsvar med de våpen som sto til disposisjon, og den vitenskapelige løgnaktighet som skulle til for å vinne den.

At sannhets erkjennelse ikke vil bli noen hyggelig prosess for dem som har profittert på løgn og bedrag, ei heller for de mange som ble lurt opp i stry, er sikkert nok. Sannhetens kvern maler langsomt, men sikkert, og i det lange løp vil man bare gjøre sakene verre for seg ved fortsatt å forlange at historikere skal lyve eller tie av «moralske» grunner. Hvis løgn er et verdivalg for de «gode» her i landet (jössinger), for å sitere Hans Rustad i Aftenpostens KulturMagasinet 31. januar 1990, må det faktisk stå ganske dårlig til med moralen på den «rette» siden. Det er kanskje ikke så helt tilfeldig at den ene svindel og korrupsjons-skandalen avløser den annen innenfor vårt politiske miljø. Noe som neppe er særlig overraskende for alle dem som fikk kjenne seierherrens moral på kroppen i harde etterkrigsår.

MÅNEDENS PERNILLE:

Kjerringer, menn og klippe, klippe

Jeg har alltid vært glad i eventyr, og det var slike jeg ba om som høyylesning fra sengekanten. H. C. Andersen representerte vel innføringen, men da jeg kom opp i seks-syv års-alderen kom også de norske folkeeventyrene inn i bildet. En kveld leste mor «Den store kjetta på Dovre». Da ble jeg så skremt, at jeg måtte sove mellom mor og far om natten. «Kjerringa mot strømmen» syntes jeg var grusom, for det gikk da ikke an å drepe konen sin. Senere har jeg kommet til at den ukjente forfatter må ha vært mannsjåvinist. Men så fant jeg henne igjen fornylig i André Bjerkes diktsamling, «Prinsessen spinner i berget», fra 1953, som jeg oppdaget og kjøpte til en meget rimelig pris i et antikvariat før jul, og forærte meg selv i julepresang. Og her finner jeg kjerringa igjen i André Bjerkes mesterlige

gjendiktning, hvis jeg kan betegne diktet slik.

Bjerke kanoniserer henne jo på et vis, når det heter i diktet:

«Hun holdt på sitt. Hun var den bedre del av det vi kaller Norges folkesjel.

Hun er vår adel. Hun er frihetsdrømmen hvis norske navn er: Kjerringa mot strømmen.»

Hvis André Bjerke hadde levet, hadde han også hatt stoff til «Mannen mot strømmen» i et dikt tilegnet Knut Bockman. Da jeg ikke behersker versfotens kunst som Bjerke gjorde det, må leserne tilgi meg at jeg benytter prosa som medium.

Innledningsvis må jeg opplyse for lesere som ikke er abonnenter på Aftenposten, at Knut Bockman har sin faste spalte i dette organ som han kal-

ler «På den tredje side». Han kunne også ha benyttet tittelen «På den riktige siden», for det er ingen tvil om at han befant seg der.

Riktignok går det frem av noe han skrev et par uker senere enn det jeg vil komme frem til, at han var åtte år den gangen Norge dessverre ble trukket inn i den siste verdenskrigen - og følgelig var tretten da den endelig tok slutt. I forbindelse med dette har han forresten pådratt seg den gode kommunist Martin Gunnar Knutsens vrede, for i et inserat et par dager senere ramser denne opp hele det besatte Norges unnsfallenhet fra Paal Bergs hyllest til Quisling til Aftenposten som utkom under hele krigen. Naturligvis er det interessant lesning, for her er det brann i tistlenes leir, for herr Knutsen legger ikke skjul på at det var kommunistene i Norge som heiste opprørsfanen mot de

tyske okkupanter. Sett på bakgrunn av André Bjerkes dikt er også herr Knutsen verdig til tittelen «Mannen mot strømmen».

Men tilbake til en annen av dem. Jeg vet ikke hvor mange ganger Knut Bockman har, for å bruke et godt engelsk uttrykk, «spilt harpe på en streng» i sitt unyanserte hat til tidligere medlemmer av NS. Er det noen som har sagt «fy» eller noe lignende til ham under krigen? Har han vært oppe i slagsmål med et durkdrevent barn av det han ynder å kalle forræderske handlinger, og fått juling? En eller annen forklaring må det jo være.

I det «På den tredje side» jeg vil frem til, skriver han om at gledesscenene ved Muren i Berlin, i Praha og overalt i Øst-Europa der et forhatt diktaturregime står for fall, og at dette har vakt minner om maidagene i 1945 til live hos mange nord-

menn. men så kommer de to klippende fingrene i været. Her gjelder det å ødelegge gleden for dem, hvis barn ble trakassert dersom de forsøkte å delta i jubelen i 1945, og som selv følte en uhyre glede og lettelse over at krigen var over, for han betegner dem som okkupasjonsmaktens forræderske håndlangere, som var blitt beseiret i krig. Og han går lenger, det er motstykket til det han betegner som Hitlers lakeier -les NS-fok - som har blitt nedkjempet i Øst-Europa.

Knut Bockman burde vite, for jeg tror ikke han er ignorant, at det var mennesker i dette land som visste hva kommunismen representerte, før han ble åtte år, ja, mens han enda gikk med bleier. Men, for å sitere André Bjerke nok en gang: «Hun holdt på sitt. . .» og så er det bare å erstatte «hun» med «han». Klippe - klippe, sa mannen.

Pernille

FOLK OG LAND

Lønnings «quislinger»

Biskop Per Lønning har vært ute og misbrukt ordet «quislinger» idet han kaller de kristne som sluntrer unna høymessen på søndag, for «Guds quislinger». De ekte quislinger sluntrer ikke unna noe som helst. De var sin sak inderlig hengivne, og tusener satte sitt liv inn for den. Vi finner oss ikke i å bli slått i hartkorn med mennesker som ikke tar konsekvensen av sin tro. Derfor venter vi en unnskyldning, herr biskop.

Ting på rett plass

Vi anbefaler våre lesere å gå grundig igjennom P. O. Storlids artikkel i dette nummer om kampen om organisasjonene og forsøket på å opprette Rikstinget. Inntil nå er dette av våre motstandere blitt karakterisert som selve skoleeksemplet på «nazifiserings»-forsøk og maktbrynde. Storlid får klart frem hva det egentlig dreide seg om. Opprettelsen av Rikstinget var en viktig del av Nasjonal Samlings kamp for å bli kvitt det meget uheldige Terboven-styret og for å få gjenopprettet Norges selvstendighet. Ikke rart at Terboven i høy grad mislikte rikstingsplanene.

Det interessante er, som Storlid fremhever, at hjemmefrontens og Terbovens interesser her helt falt sammen. Begge parter ønsket at NS skulle mislykkes, og at NS ikke greide å etablere Rikstinget, betraktes i dag som en av Hjemmefrontens store seire under okkupasjonen. Det Hjemmefronten den gang gjorde, var å understøtte den tyske krigsmaskin uten synderlige reservasjoner, mens man samtidig saboterte Nasjonal Samlings frihetsbestrebelse. I dag har det liten betydning hvem som tapte eller seiret den gangen. Men tenk om det hadde gått annerledes, om Tyskland hadde vunnet krigen, noe som det i 1942 ikke var unaturlig å tro. Da ville Hjemmefronten hatt skylden for at kampen for Norges frihet og selvstendighet ble betydelig vanskeliggjort, kanskje umuliggjort. Det ville ha vært en tung byrde å bære.

Takk til Storlid for at han er med å sette tingene på rett plass.

«Mot stupet» . . .

(Forts. fra s. 9)

man derfra vil kunne gjøre svært meget.»

Sett i sammenheng med sløkking av fyrlyktene, er ikkje logikken heilt på jordet. - Utan lys, inga lei.

Fjørtoft nemner dei alliertes fordekte planar med å bruke Narvik som transitthamn, å få kontroll over dei svenske gruve, men det som eg tykkjer er mest oppsiktsvekkende i denne samanheng, nemner han ikkje: at sjøvegen til Finland låg open heilt fram. Det ser difor ut til at Fjørtoft har hoppa over med vilje, har enno ikkje våga seg inn i dei mest frynsute av «historiens minefelt», men vil koma att i den neste boka.

Etter 1919 prøvde franskmennene å halde Tyskland nede mens landet enno var veik, skriv Palmer i sitt historieverk. -I 1945 skjedde det same her i landet - med disiplar av dei same aktørane: Då den alminnelige norske straffelova ikkje gjekk langt nok for å halde tidlige NS-folk nede, ordna sigerherrane seg med provisoriske anordningar med tilbakevirkande kraft, stikk i strid med Grunnlova. - Det blei mangt som måtte haldast skjult i årevis.

I dag jublar alt folk over at Berlinmuren har falle, dette forhatte symbolet frå Stalintida. Men den «provisoriske» muren sigerherrane bygde ikring seg her i landet, står like traust som før, sjølv om grunnlova klårt seier om «provisoriske anord-

RETT OG PLIKT TIL ARBEID FOR ENHVER

Av Hans Olavsén

Å ha et arbeid er en menneskerett, ikke bare på grunn av de penger det gir, men også fordi selve arbeidet får livet til å virke meningsfylt. Selv det enkleste arbeid gir gleden ved det å utføre noe nyttig og gagnlig. På denne bakgrunn er det en katastrofe å bli arbeidsledig, selv om samfunnet sørger for at man ikke lider nød.

Idag har vi over 150 000 ulykkelige arbeidsløse i landet, skjont i virkeligheten er det vel mange, mange flere. For det første er det mange som ikke gidder å melde seg på arbeidsmarkedet fordi de vet at det ikke nytter, selv om de godt kunne tenke seg en jobb. Dette gjelder først og fremst kvinner på små steder. For det andre er ikke så få på sviktende premisser skjøvet over i de uføretrygdedes rekker, enda svært mange ihvertfall er delvis arbeidsdyktige. For disse folk er uføretrygden i virkeligheten en arbeidsløshets-trygd under et annet navn. Følelsen av unyttighet blir ikke mindre av det.

Hvorfor arbeidsløshet?

Hva er så bakgrunnen for denne meget omfattende arbeidsløshet? Den umiddelbare grunn er nok at svært mange norske virksomheter i realiteten har vært overbemannede. Gode tider gjorde det mulig å ansette og beholde folk som man strengt tatt kunne ha greid seg uten. Nå har vanskeligere tider tvunget bedriftene til å rasjonalisere, og tusener på tusener er sagt opp. Men dypere sett er det noe helt annet som ligger bak arbeidsløsheten, nemlig det faktum at vårt produksjonsapparat

ninger» at «De gjælte til næste Storting».

Då Landssvikanordninga blei lagt fram for Stortinget den 6. februar 1947, uttalte representanten Moseid m.a.:

«Det beste hadde sikkert vært at Stortinget allerede sommeren 1945 hadde tatt Landssvikanordningen opp til behandling, (-) men det var en mur av motstand, så ikke noen mulighet til å få den behandlet forelå.»

I Aust-Europa blir ikkje «Berlinmurane» berre rivne ned, i tillegg vedgår dei som styrte at dei hadde gjort feil, og prøver å rette opp sine mistak. -Her i landet blir «Berlinmuren» frå «Stalintida» verna om - til eit varig minne.

på fastlandet, særlig etter at oljealderen satte inn, stadig er blitt redusert. Ikke på meget lenge har industrien beskjefteget så få mennesker som nå. Det som er ille, er at vi i all hovedsak produserer råvarer og halvfabrikata. Riktignok går salget av slike varer bra akkurat nå, men de innbringer landet langt mindre enn ferdigvarer. Ferdigvareproduksjon beskjefteget også forholdsvis flere mennesker. Vi vet alle sammen om ferdigvarer som tidligere ble produsert her i landet, men som nå er forsvunnet. Det gjelder ting som fyrstikker og barberblad, radio- og TV-apparater, motorsager og en rekke andre ting. Antall fabrikanter av skotøy og klær er drastisk redusert. For noen måneder siden ble det besluttet å nedlegge norsk såpeproduksjon.

Hvorfor er det slik? Det nevnes så mange grunner. Det norske marked er for lite. Vi har et for høyt lønnsnivå. Vi skal senere se litt på argumenter som dette.

Rett til arbeid.

I Nasjonal Samling program, punkt 8, sto det kort og greit: «Rett og plikt til arbeid for enhver». Ordet plikt kom med fordi det fantes og finnes endel som helst vil leve på andre. Men retten er selvfølgelig det viktigste.

Noen vil se på ord som dette som lettvinnt politisk svada, men fra NS' side var det en prinsipp-erklæring. Det er den politiske ledelses ansvar å sørge for at alle som er skikket til det, får et arbeid etter sine evner og muligheter. Om politikerne ikke greier det, er de udyktige og må avløses.

Hva kan staten gjøre?

Løsningen er ikke at stat og kommune ansetter flere offentlige funksjonærer, for dem er det alt for mange av fra før, og det er produktiv, verdiskapende virksomhet vi trenger mer av. Det bør heller ikke settes i gang statsbedrifter. Det er bare så alt for tydelig at staten ikke er skikket til forretningsdrift. Rent prinsipielt skal Staten sørge for at det gis rammebetingelser som stimulerer til produktiv virksomhet og gjør den lønnsom. Her kommer selvfølgelig skatte- og avgiftssystemer inn som noen av flere virkemidler. Vi nevnte videre ovenfor at Norge er et for

lite hjemmemarked. Nettopp av den grunn er det myndighetenes plikt å føre en politikk som åpner andre markeder for oss. Det er da ingen ting som tyder på at vi nordmenn er så udyktige og leverer så dårlige varer at vi ikke kan konkurrere på verdensmarkedet om bare forholdene ved dyktig politikk blir lagt tilrette for det. Og når det gjelder de for høye lønninger: Er det ikke bedre å gjøre lønningene avhengige av bedriftens betalings- evne enn å holde på knallharde fellestariffer som i mange tilfeller er uoverstigelige hindringer for å sette produktiv virksomhet i gang eller holde den oppe? Vil ikke en arbeidsløs heller enn å gå uvirksom, ta imot en lønn som ligger noen få kroner lavere i timen enn naboens?

Produktsparing.

Men staten kan gjøre mer enn å bringe orden i dette. Hvorfor ikke opprette et departement eller en annen institusjon som ikke har annet å gjøre enn å lete verden rundt etter nye arbeidsoppgaver for norsk industri? Privatpersoner og de relativt små norske bedrifter har sjelden selv anledning til å drive slikt spaningsarbeide. Jeg er overbevist om at man ville finne en lang rekke ting som er egnet for norsk produksjon. Så måtte man forhandle med norske bedrifter og enkeltpersoner som kunne være villige til å sette ting i gang. Kanskje måtte man i noen tilfeller gi særvilkår i starten, men det ville i alle fall bli billigere enn å gi milliarder ut på arbeidsløshets- og uføretrygd.

Markedsføringskompetanse.

Et annet område hvor staten kunne gjøre noe, er på markedsføringsiden. Mange land gir markedsføringsstøtte til sin eksportindustri når det er nødvendig. Nå er det dessverre et faktum at Norge ligger ganske langt tilbake når det gjelder internasjonal markedsføringseksperitise. Også her kunne staten gjøre noe ved å sette i gang kursvirksomhet, både elementær og videregående.

Det er så avgjort noe å gjøre dersom den politiske ledelse vil. Men det må kreativitet, nytenkning til. Det nytter ikke å vandre på oppgatte stier som har vist seg å føre rett ut i elendigheten, i arbeidsløsheten. Og enhver politiker må oppfatte det som et imperativ: RETT OG PLIKT TIL ARBEID FOR ENHVER!

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag, tirsdag, onsdag og torsdag kl. 11—15.

Onsdag også 18—20.

Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.

Kontoradresse: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

«Mot stupet» - fyldig, men mange blanke ark

I Adresseavisen har Tone Jensen 14/10 eit intervju med Kjell Fjørtoft, der

«han fnyser om historieforskning og bevisst tildekning av politiske skandaler», og at «han har beveget seg inn på historikernes mine-lagte område. Elverumsfullmakten som aldri har eksistert, er grunnlaget for at folk etter krigen ble dømt på et heller frynsete grunnlag. - Du skal lese enormt mye for å tore å skrive det jeg har gjort» hevder han og viser til omlag 150 bøker og skrifter.

I Dag og Tid siterer Torstein Thomassen 2/11 etter Fjørtoft at

«Elverumsfullmakten er ein historisk bløff. Det eg vil fram til er å finne fram til dei skjulte bitane i krigshistoria, som kan yte rettferd - på godt og vondt - overfor dei som var med.»

Den historiske bomba er at Hambro sjølv hadde sagt til Undersøkeliskommisjonen frå 1945 at Landssvikanordninga, med si tilbakeverkande kraft, var i strid med Grunnloven, men at dette var blitt underslått av den offisielle kommisjonen.

Her må eg få skyte inn at den rettslærde og svært saklige prof. dr. jur. Jon Skeie alt i 1945 i skriftet «Landssvik» hevda om dei provisoriske anordningane at «Vi aldri i vår historie har hatt en sådan rettsløshet». - Men om ein «frå den andre sida» våga å hevde dette offentlig - dersom han då i det heile fekk spalteplass, fekk han ofte slengt etter seg at han tedde seg som han enno var både landssvikar og ein forherda nazist.

Så mange fyldige kapittel Fjørtoft har om Finlandskrigen og dei friviljuge, kan det sjå ut som at han reknar denne krigen som innleiinga til vårt 9. april, mens det etter mitt skjønne helst må vera Vestmaktene søknad om transitt over Narvik, som tel i denne samanheng. - Er det ikkje rimeleg å tru at dei sovjetiske styrkane på Fiskarhalvøya hadde meir til oppgåve å forsvare Kolabasen enn til åtak på Norge? Og når det spørst etter årsaka til at både vestmaktene og Tyskland planla å okkupere Norge må vi etter mitt skjønne sjå heilt tilbake til Versailles-traktaten frå 1919.

Den andre verdskrigen er i røynda berre eit framhald av den første, noe som historikarane, i alle fall dei seriøse, er eller i alle fall burde vera klar over, men ingen av dei protesterer når aviser, bøker og blad og seriar av filmar i alle desse åra etter 1945 har servert såkalla historiske kjennsgjeringar som «Hitler og nazismen startet den andre verdenskrigen» eller «1. september 1939 marsjerte tyskerne inn i Polen. Den 2. verdenskrig var begynt». - Fjørtoft er i så måte ikkje noe unnatak.

Amerikanaren R.R. Palmer har skrive boka «A history of the modern World», nordisk utgåve «Nya tidens världshistoria». I ein avisartikkel kan det ikkje bli anna enn små klipp frå dette historieverket. Her frå kapitlet «Freden i Paris 1919», der franskmennene sette fram slike harde krav om å få tysk landområde redusert at Wilson og Lloyd George peikte på at dette kunne føre til ein ny krig.

Av Olav Steinøygaard.

«Kvar ny stat fann at det budde minoritetar innanfor deira grenser, eller kunne vise til at folk av deira eigen ætt budde i tilgrensande statar under framandt styre. Det blei tilslutt sudettyskaranes klagemål over å vera ein undertrykt minoritet og Tysklands propaganda for å sameine desse fråskilde brør med fosterlandet, som utløyste den andre verdskrigen.»

Om sigerherrane skriv Palmer i eit seinare kapittel m.a.:

«Dei leid også av eit anna moralsk dilemma: Etter sjølvve prinsippet om nasjonal sjølvråderett, som blei akseptert av sigerherrane etter første verdskrigen, hadde Tyskland rett til alt landet hittil hadde bedt om. Når Hitler let tyske troppar toge inn i Rijnlandet, når han anektete Austerrike, hissa opp Danzig, gjorde krav på Bøhmen, hadde han berre hevda tyskaranes rett til ein suverén stat.»

Det nye Polen fekk mange tyskarer innanfor grensene sine. Desse grensene hadde Vestmaktene garantert, så då Tyskland sette fram krav om ein motorveg gjennom Korridoren til Danzig og Aust-Preusen, nekta polakkane blankt. - 1. september rykte tyskarane inn i Polen, og to dagar etterpå erklærte Vestmaktene Tyskland krig.

La meg få understreke at det er ikkje mi meining å forsvare den tyske krigføringa, men eg må få lov til å peike på litt av det eg tykkjer historikarane hoppar over når dei skal forklare årsaka

til den andre verdskrigen - og dermed også årsaka til den tyske okkupasjonen av Norge.

Når Fjørtoft skriv så fyldig om Altmark-saka 16/2 1940, og kallar denne episoden «bri-tenes vellykte aksjon i Jøssingfjorden», minnes eg ein samtale mellom venner straks etterpå: Då den eine hevda at britane måtte ha full rett til å berge fangane, nemnde eg at når det alltid har vore lovlig å ta fangar i ein krig, måtte det også vera lovlig å føre dei til ein fangeleir, og så la eg til: Kanskje tyskarane heller skulle ha kasta fangane på havet? - Svaret kom like uventa som kontant: «Er du blitt nazist!».

I den tysk-franske krigen 1870-71 kom eit fransk krigsfarty inn på britisk sjøområde i Firth of Forth med tyske fangar ombord. Den tyske konsulen i Leith kravde å få fangane frigevne, men fekk avslag. England slo fast at frigiving av fangar ikkje var i samsvar med ein nøytral stats plikter. - Under Altmark-saka måtte Leith ha fått seg ny konsul.

Fjørtoft nemner dei britisk-franske notane frå 5/4 1940 til den norske regjeringa, men utan å sitere frå desse notane, som klårt sa ifrå om ka som var i gjerde, m.a.:

«Folkeretten har alltid anerkjent en krigførende makts rett til, når dens fiende systematisk har tydd til lovstridige metoder, å foreta slike motforanstaltninger som er avpasset etter den situasjonen som er skapt av fiendens adferd. Selv om slike tiltak ikke er lovlige under vanlige forhold, blir de, og anerkjennes

de i alminnelighet for å bli lovlige i betraktning av den annen parts lovbrudd. De allierte regjeringer mener seg derfor berettiget til å skride til slike motforanstaltninger som de må finne passende under foranliggende forhold. . . .»

Og desse notane som Koht fekk 5. april, la han ikkje fram for Stortinget før tre dagar etterpå. - Det er såleis ikkje merkelig at han, som Fjørtoft skriver, «bryter sammen» 9. april, då han blei klar over at det var tyskarane som kom først.

Fjørtoft nemner senkinga av norske skip, men ikkje den store flåteavtalen - med norske skip i alliert teneste. Heller ikkje nemner han at natt til 9. april blei alle fyrlykter mellom svenskegrensa og Marsteinen sløkte - der tyskarane var ventande inn, mens fyrlyktene vidare nordover viste veg som før. Han viser til Scharffenbergs bok «Norske aktstykker til okkupasjonens forhistorie», men siterer ikkje Hambros orientering i den utvida utanrikskommiteen om styrkeforholdet mellom Tyskland og Vestmaktene. - Det er sjølvaste stortingspresidenten som orienterer sine «disiplar»:

«Personlig er jeg av den oppfatning at etter forholdsvis kort tid vil det ikke være fly utenfor Tysklands grenser, og det vil heller ikke være marinefartøyer over havets overflate.

Den enorme overlegenhet de allierte har i luften, i forbindelse med den kolossale bensinmangelen i Tyskland, gjør det ytterst usannsynlig at

(Forts. side 8)

Det er med undring en har bivånet Egil Ulateigs korstog mot Rolf Ingebrigtsen. Ulateig har ikke fått adgang til dokumenter som er i Ingebrigtsens besiddelse. Disse dokumenter har Ingebrigtsen ikke stjålet, heller ikke svindlet til seg. Han har heller ikke holdt dem vekk fra domstoler og rettsaker hvor de kunne ha vært av betydning. Han har ikke engang vært «selektiv» og plukket ut eller fremde aktstykker som kunne ha negativ virkning for en eller annen stymper og latt dem sirkulere blant domsmenn og media.

Nei, Ingebrigtsen har møyssommelig, gjennom flere år og med store økonomiske utlegg samlet disse aktstykker. De er katalogisert - på data - og tilgjengelige, foreløpig med de begrensninger Ingebrigtsen setter.

Hvorfor driver så Ingebrigtsen sitt «undergravningsarbeide» - sitt felttog mot den frie forskning, sitt «forkastelige spill

med skattebetalernes penger»? Han er vel nærmest til å svare på det selv, men det er lov å gjette.

Da rettsoppgjøret startet etter krigen, lå lovmakerne fra London i fin posisjon. Utstyrt med Landssvikanordningen og et passende utvalg ekte - og dessverre oftere falske og ugyldige dokumenter og anklager, entret de rettsalene og raserte hevdvunne rettsregler for en tid. - For den tid det tok å dømme et halvt hundrede tusen mennesker for tildels fantasifulle forbrytelser mot folk og land.

På det tidspunkt var det liten etterspørsel etter de papirer Ulateig nå ønsker seg adgang til. Hverken domstoler eller pressen hadde nevneverdig omsorg for at «kortene» kom på bordet. De tiltalte ønsker i så måte ble ikke tatt hensyn til. De forhold som

ble belyst gjennom dokumenter skulle ikke tale til NS-folks gunst.

Det er noe som heter: Klok av skade. Kanskje Rolf Ingebrigtsen mener at mange fortsatt ønsker å bruke dette materialet på samme selektive måte som har vært tilfellet frem til den seneste tid. Landssvikprofessor Skodvin har gjort svært lite for å oppfylle sine professorale forpliktelse, og han har dessverre dannet tusen mennesker seg ikke minst i den undervisning om temaet som er gitt på høyt og lavt plan. Slike spor kan skremme!

Forøvrig kan vi berolige Ulateig med at INOs arkiv og boksamling ikke skal «overtas» av noen privatperson. Det er mulig at flere samlinger skrifter og aktstykker, bøker og aviser som

omhandler den siste krigen og dens for- og etterspill, vil bli samlet under en felles administrasjon og i felles lokaler. Et vesentlig punkt i vedtektene for en slik samling vil bli kravet om tilgjengelighet for seriøst bruk.

Det er hyggelig å registrere den interesse det nå er for å kaste lys - nytt lys - over de tragiske forhold som førte til 9. april og de følger de fikk. De arkivene vi har skrevet om her, er samlet for å bidra til at dette lyset skal bli sterkere og klarere og bedre opplyse og avdekke. Det er et lys NS-folk ikke er redde for å stå i. Sjøppelkasser og kloakker er bunnskraft i bestrebelsene på å kaste skitt på oss. Det som nå måtte dukke frem kan trolig ikke være verre, og vi er, for å sitere Øystein Sørensen («Hitler eller Quisling»);

fornøyd med lite. Vi ønsker imidlertid forståelse for at enkeltpersoner fortsatt må ha krav på den anonymitet og seriøsitet som de skapte holdninger gjør nødvendig. Vi kan referere til de problemer Nils Johan Ringdal («Gal mann til rett tid») i et intervju i Aftenposten 20/12-89 forteller om. Han har forsøkt å vise objektivitet i sine bøker, og dette «deduserer» ifølge en rekke angrep at han har tilknytning til NS. Det har smakt så ille at han ikke lenger vil befatte seg med okkupasjonshistorie. Både Ringdal og Sørensen er historikere.

Vi skriver 1990 og det er 50 år siden den 9. april som ble resultatet av og årsaken til så meget vondt. Vi NS-folk har fått vår tilmålte del. Det kan grunnene være nok. Vi tror at Ulateig ikke vil bære sten til byrden, og håper at han uten å ta ufine uttalelser i bruk, kan overbevise Ingebrigtsen om det. *HaWa*

Om jeg hamrer . . .

HVORFOR VI IKKE STOLTE PÅ ARBEIDERPARTIET 9. APRIL 1940

Vi har mottatt et interessant innlegg fra E. L., Oslo. Her er noen utdrag som har tilknytning til dette nummers stoffvalg og dagens leder.

De nordmenn som var barn eller ungdom i 1930-årene, husker godt latterliggjørelsen av forsvarsviljen, fedrelandskjærligheten, og bekjempelsen av de kristne grunnverdier. Det var bl.a. fra venstreradikalt hold dette kom til uttrykk. Disse partier og retningslinjer hadde en materialistisk verdensanskuelse. deres forbilde var i mange tilfelle Sovjet-Samveldet. Stikkord fra deres slagord og taler sier meget: «Sovjet-Norge; ropet gjalder, med blod vårt flagg er malt.» «Stryk kristenkorset fra ditt flagg og heis det rent og rødt, la ingen by deg det bedrag at frelseren er født». osv.

Andre eksempler:

Den tidligere formann i Det norske Arbeiderparti, Oscar Torp, uttalte i 1935:

«Man søker å fremstille det slik at Det norske Arbeiderparti har endret noe av sin karakter, lagt noe tilside, som vi før hevdet var vår virkelige hensikt og mening. Jeg kan forsikre om at Det norske Arbeiderparti er det samme som det alltid har vært.»

Martin Tranmæl var i 1918 redaktør av bladet «Ny Tid». Det siteres her fra en redaksjonsartikkel i dette blad av 14/2 1918:

«Sosialismens grunnvold er klassekampen. Og som klassekampens konsekvens har alltid vært anerkjent proletariatets diktatur.»

I Arbeiderpartiets lover av 1925, heter det i § 1:

«Det norske Arbeiderparti har til formål å føre arbeidernes kamp frem til det sosialistiske

samfund gjennom proletariatets diktatur og etter kommunistiske retningslinjer.»

Hva er så proletariatets diktatur? Lenin har sagt det slik:

«Hva er proletariatets diktatur? Det er en krig langt grusommere, langvarigere og seigere enn noen av de kriger verden før har sett.»

På Arbeiderpartiets landsmøte i januar 1930 uttalte prof. Edv. Bull om spørsmålet om folkeflertallet bl.a.:

«Men hva hjelp er det i å erobre et flertall av velgerstemmer. Det kan være hjelp og bety noe kanskje for dem som går omkring med religiøse-demokratiske forestillinger. Men det såkalte demokrati er ikke annet enn en gammel overtroisk frase fra det nittende århundrede. Derfor foreslår vi at ordene om «folkeflertallet» går ut.» Og folkeflertallet ble strøket.

I 1930 uttalte Fr. Monsen på Arbeiderpartiets landsmøte:

«Det har alltid vært enighet innen vårt parti om man skulle søke å gjøre den borgerlige hær ubrukbar.»

Til Stortingsvalget i 1936 hadde Arbeiderpartiet med en forsvarspost som inneholdt følgende setninger: «Det norske Arbeiderparti vil bekjempe enhver rustningspolitikk. Militærvesenet omlegges til vaktvern. Oppgavene i den kommende 3-årsperiode er å forberede denne omlegging.»

Einar Gerhardsen uttalte på ovennevnte landsmøte i 1930:

«Hva angår det direkte spørsmål om anskaffelse av våpen, tør der finnes flere utveier, og disse håper vi at komiteeen kan vise. Det er som man vil forstå såpass ømtålige spørsmål at det ikke kan gjøres til gjenstand for behandling her.»

I 1932 uttalte Nygaardsvold i Stortinget:

«Det norske Arbeiderparti er et revolusjonært klassekampparti.»

I juni nummeret 1935 av Arbeiderpartiets tidsskrift «Det 20. århundre»:

«Agitasjonen må vekke lidenskapene gjennom sterkt overdrevne fremstillinger. Den må males i sort og hvitt. Motstanderne beskrives med djevlelige, tilhengerne med englelige eller heroiske egenskaper. Ingen nyanser, ingen reservasjoner: Massen må hate og elske, fremfor alt hate.»

Ellers kan det her nevnes i fleng:

Edvar Bull: «Sulten og kjønnsdriften er drivfjærene i samfunnet.»

Oscar Torp: «Å undervise i kristendom er å gi barnehjertene alkohoi.»

Den samme Oscar Torp: «Vi kan sette oss som oppgave i en given situasjon å kunne sette Stortinget ut av funksjon.» (Foredrag i Stavanger i 1927.)

For å avrunde dette, gjengis her en av sangene fra Arbeiderpartiets sangbok: «Røde sanger», antagelig anvendt i 1920-årene:

*Rød front for Sovjet-Russland,
det mål hvormot vi går,
Rød front for Lenins lære,
som der fullbyrdet står.
Vi er en hær av unge,
som heiser opprørsfanen rød
og går i borgerkrigen
for dette samfunns død.*

*Bolsjeviker, kommunister!
Vær beredt til kampen for
den nye tid.*

*Kamrater, opp til strid!
Sovjet-Norge er vårt mål.*

Sikkerhetspolitikk» side 94 skriver: «Koht synes å ha lagt uforholdsmessig større vekt på formen, på ordet, enn på gjerningen. Det hjalp lite hvor snedig og tvetydig han ordla seg i sine samtaler med utenlandske diplomater, når regjeringens politiske handlinger pekte i ganske andre retninger. På den ene side hadde man regjeringens erklæringer som alle kunne høre. På den andre *handlingsene*, som alle kunne se. . . I lengden vil det neppe nytte å bløffe. I Norges tilfelle var motsetningen mellom den erklærte og den virkelige politikk for stor til å virke sannsynlig.

Norske myndigheters nøytralitetsbrudd . . .

(Forts. fra s. 2)

betryggende belysning. Samtidig bør det forklares hvorfor det på iltegrafisk spørsmål fra de to norske vaktskip i Jøssingfjord ble svartelegrafert (i strid med internasjonale regler?) at det ikke skulle løses skudd mot de nøytralitetskrekkende britiske krigsskip. Burde det ikke blitt skutt for å vise ansikt og markere viljen til nøytralitet? I virkeligheten ble dette forhold skjebnesvangert for Norge.

Den fjerde våpengren

Den psykologiske krigføring.

Den 2. verdenskrig var preget av store våpentekniske fremskritt, som særlig tyskerne kunne utnytte med stor suksess i de par første krigsår. Senere kom Tysklands fiender etter med full kraft og tvang landet i kne.

Den psykologiske krigføring representerte ikke i seg selv noe nytt, selv om betegnelsen er innført av krigens seierherrer. Det har alltid vært en del av krigføringen å forsøke å trenge inn på baksiden av fiendens frontlinjer med utbredelse av rykter og desinformasjon for derigjennom å skape forvirring og defaultisme.

Takket være radioens store utbredelse kom denne form for krigføring til å bli en fjerde våpengren, kanskje med avgjørende betydning for krigsutslaget. Den kunne godt oppfattes som mer human enn bomber og granater så lenge krigshandlingene pågikk, men da kanontordenen stilnet av, fortsatte løgn- og ryktebombardementet med uforminsket kraft og det pågår fremdeles, femti år etterpå.

Tyskernes virksomhet på dette området var antagelig mesterlig så lenge den var rettet innad mot eget folk. Den skapte samhold og kampvilje til siste åndedrett, men utad virket den nærmest mot sin hensikt. En viktig feil var sikkert at man selv betegnet virksomheten som propaganda. Selve ordet antyder jo at det hele skulle tas med en klype salt.

Den engelsk-amerikanske virksomhet var adskillig mer sofistikert, og skapte store problemer i alle de land som Tyskland hadde okkupert.

Følgende notis, hentet fra en av våre små lokalaviser, forteller antagelig litt om hvori denne virksomhet bestod. Notisen har så vidt vites ikke funnet veien til noen av de større aviser, hvilket i seg selv kan være ganske talende.

«Washington (NTB-AFP): Britiske spioner bidro til at USA gikk inn i den annen verdenskrig ved å spre rykter og plage fiendtlig innstilte politikere, skrev den velinfor-

merte avisen Washington Post mandag. Britene lyktes over all forventning i sine forsøk på å endre amerikanernes isolasjonistiske holdning, hevdet avisen.

Washington Post henviser til gamle, topphemmelige dokumenter som avslører at Storbritannia i 1941 og 1942 bygde opp den reneste ryktefabrikken i New York. Hensikten var å spre desinformasjon om alliert strategi og pi-ske opp stemningen mot Nazi-Tyskland, heter det i artikkelen.»

I sin ytterste konsekvens skulle det vise seg at den psykologiske krigføring kanskje blev det dødeligste av alle våpen, nest etter atombomben.

Den pisket opp et fanatisk hat mot alt som var tysk og alle som sympatiserte dermed, og da det tyske nederlaget var et faktum styrtet en flodbølge av vold og hevn over den vergeløse taper. Alle forsøk på å gi en fremstilling av omfanget av disse grusomheter i krigens kjølvann er omhyggelig blitt tiet ihjel.

Et grotesk eksempel på hva denne virksomhet kunne føre til er Sovjets krav om at Nürnbergdomstolen skulle dømme tyskerne for utryddelsen av den polske offiserstand, mord som Sovjet selv stod ansvarlig for. Den dag i dag finner man i Sovjet et minnesmerke over disse 15 000 offer for «Nazi-Tysklands herjinger».

Når noe slikt er mulig, behøver man ikke stor fantasi for å forstå at det må ha vært kolportert adskillige andre historier og overdrivelser av tilsvarende format, uten at verden ennu har fått vite noe om dette.

Det skulle ha vært historikerens hellige plikt å sikre alt tilgjengelig materiale i forbindelse med den psykologiske krigføring, og denne virksomhet skulle ha startet senest fra det øyeblikk ilden opphørte.

De sviktet totalt og trådte istedet frem som den psykologiske krigførings forlengede arm: Samtids«historikerne».

Sigmund Knutsen.

Tonnasjeavtalen . . .

(Forts. fra s. 1)

duker og 70 mill. tonn tørrlast for de allierte. I siste halvdel av 1940 ble nærmere 50% av all brenselolje til Storbritannia tilført med norske tankskip.

Det er slett ikke rart at den britiske admiral Charles Dickens i en kringkastingstale over BBC den 12. januar 1941 uttalte: «Hvis det ikke hadde vært for den norske handelsflåten, kunne vi like gjerne ha bedt Hitler om hans betingelser».

Det kan nok være tonnasjeavtalen dr. Nils Ørvik har i tankene når han i sin bok «Norsk

Skjebnesvangert for Norge . . .

(Forts. fra s. 1)

svært på forholdene i Danmark der man på mange måter kom lettere gjennom situasjonen enn vi. Her i Norge ville okkupasjonsmakten helt fra begynnelsen av fått en meget sterkere motpol. Nå måtte makten om-

hyggelig gjenvinnes skritt for skritt, men Terboven ble vi aldri kvitt. At de nevnte «gode nordmenn» i 1940 bidro til å felle Quisling-regjeringen, kom til å stå Norge dyrt.

Ideologiske brytningar . . .

(Forts. fra s. 5)

andre land til omlag same tid. Men han prøver ikkje å trekke liner framover til EF og Romaunionen. Kanskje med overlegg? Ei samanlikning vilde neppe falle ut til fordel for sistnemnte!

Forfatternen meiner å kunne påvise 4 hovedstrumar innanfor NS. Ein nasjonal og *sosialistisk*, representant ved Odd Melsom, ein nasjonal-konservativ, (minister Blehr), ein *pangermansk-sosialistisk*, (minister Riisnæs), og endeleg ein *pangermansk-prokapsitalistisk*. Det er truleg at dette skjemaet dekkjer visse realiteter, men underskrevne meldar, som var vel vaksen (34 år) i 1940, som etter evne prøvde å følge med i det som skjedde, og som avgjort høyrde til *grasrota* i partiet -, eg hadde aldri kjensle av nokon djuptgåande *split*, i alle fall mellom dei tri førstnemnte. Den fjerde gruppa, den «prokapsitalistiske», høyrde nok helst heime i eit ideologisk ingenmannsland, der også storparten av den seinare «heimefronten» var å finne.

8700 Nesna,
Trygve Engen

Meget er forskjellig . . .

(Forts. fra s. 4)

jeg tror det klarer, jeg», profererte han med understatement. Og så kom regnet!

Den 9. april kom uten at vekkerklokkene hadde bragt det norske folket ut av søvnen og sengen. Tragedien - som ingen den gangen kjente slutten på - var i gang. Norge var blitt arena og vi aktører. Quisling kom med sin appell. Han fortalte hva som hadde skjedd. Tidligere hadde han advart, nå var han villig til å ta konsekvensene av det han i k k e var skyld i. Skulle jeg tvile nå? Skulle jeg slå opp i lovboke eller løpe etter Koht og spørre? Jeg så ingen grunn til det. Tyskland måtte vinne eller kunne vinne. Det hadde vi å forholde oss til. Slik så jeg det.

Jeg var glad over at det jeg visste og hadde vurdert gjennom lesning og diskusjoner,

stemte med det jeg følte. Min tiltro til Quisling og NS var usvekket. Jeg har aldri følt meg som fantast, forbryter eller spesielt ubegavet - like så lite den gang som nå. Kanskje tok jeg feil i mangt, minst på det etiske plan - og selvfølgelig valgte jeg «feil» side. Men det kunne ikke bli noen annen side.

Det er selvsagt en tilfredsstillelse nå i ettertid - med kortene på bordet og arkivene åpne - å se at jeg heller ikke brøt norsk lov på alvorlige punkter selv om jeg ikke forsikret meg om det den gangen. Det er imidlertid ikke det vesentlige. De viktigste lovene er ikke nedskrevet i lov-bøkene. De er nedfelt i et folks kultur og tradisjoner. De lovene har jeg et rimelig godt forhold til - også idag. De lovene vi har på følelsen - om rett og galt!

Tredveårenes politikk . . .

(Forts. fra s. 3)

over den nasjonalsosialistiske ideologi om den ariske raseoverlegenhet, herrefolk-mentaliteten og som Ofstad sier, deres forakt for svakere raser og grupper. Nei, jeg tror ikke den vanlige tysker var det. Jeg forstod det ihvertfall ikke, og seriøse korrespondenter i Aftenposten som Niels J. Mürer og Theo. Findahl forstod det heller ikke. Tyskerne stemte på Hitler fordi han lovet dem et menneskeverdig liv. Vi som hadde lest historien, var klar over den store nød og elendighet i 20 årene med inflasjon og stor arbeidsløshet.

Kommunismen vant stor innflytelse. Men jeg tror Hitler seiret blandt annet ved sin uforsonlige kamp mot kommunismen. Jeg tror at mange tyskere fryktet at dette var «Antikrists komme» og den vestlige kulturs undergang. Jeg tror mye av den vold og brutalitet som har særpreget dette århundre, oppstod i den voldsomme kampen mellom disse ideologier, og at den jesuitiske ideologi (om hensikten) var en del av deres intellektuelle forsvær. Det var dypt tragisk for meg og for mange andre som meldte seg inn i NS og som stolte på tyskerne, i ettertid å måtte oppleve at vår kamp mot kommunismens vold og brutalitet ble en bumerang.

Men tilbake til 30 årenes politikk.

Sosialismens parole dengang var «ned med våpnene». Arbeiderpartiet stolte ikke på forsvaret, på hæren, på offiserene. Partiet var redd for at forsvaret skulle brukes i borgerskapets tjeneste i den politiske kamp, et eksempel på de tragiske følger av klassemotsetningen som fikk så alvorlige konsekvenser for vår selvstendighet. I april dagene 1940 ble det hvist om at det var en femte-kolonne blandt offiserene som var skyld i at tyskerne så lett hærtok vårt land. Selv da var man ikke villig til å innse at forsvarspolitikken hadde spilt fallitt og at regjeringen burde ha tatt konsekvensen og blitt i landet. Det skulle utpekes syndebukker.

Quisling skrev en mengde artikler om forsvaret. Jeg leste mange av dem dengang og har lest dem på nytt ganske nylig i en bok som kom ut i 50 årene. Det er nesten uhyggelig å lese hans klare formuleringer om det som måtte komme til å skje, hvis vi ikke tok et krafttak for å styrke forsvaret.

Enhver måtte forstå at Norge uten forsvar, var et militært tomrom som ville bli fylt av enten Tyskland, England eller Russland. Uten forsvar var vi nærmest 100% sikre på å bli innblandet i krigen. Quisling sa i begynnelsen av 1939 at vi burde danne et nordisk forsvarsforbund mot den truende krigsfaren og det var vår plikt å prøve å forsone Tyskland og England som tilhørte vår egen kulturkrets. (Også i «Russland og Vi», 1930.)

Hva gjorde den norske regjering? Intet. Jeg tror at den i 1939 bevilget 50 mill. kroner ekstra til forsvaret, en dråpe i havet etter mange års sammenhengende nedbryting av det samme med bl.a. forsvarsminister Monsen som sjef; militærnekeren og eksponenten for «det brukne geværs politikk». Jeg vil kalle dette for en politisk forbrytelse mot vårt land. Senere ble jo våre handlinger under krigen oppfattet som kriminelle forbrytelser, som landforræderi. Kanskje man burde begynne å moderere seg, omvurdere litt?

Kampen for Riksting og Næringsting.

Hva var det som fikk mange til å tenke i nye baner? Var det ikke Stortingets avmakt og manglende tillit? Dette sammen med de sterke klasse-motsetningene i samfundet, gjorde det nødvendig å finne løsninger som samarbeide istedenfor kamp. Næringstinget skulle bygges opp av valgte medlemmer fra de fleste organisasjonene i landet, og disse skulle være rådgivere for de styrende.

I denne forbindelse er det in-

teressant å referere til Kåre Willoch's bok «Minner og Meninger» hvor det bl.a. heter: «Arbeiderparti-teoretikerne Colbjørnsen og Sømme - tenkte seg i foran omtalte treårsplan for Norge fra 1933... Det økonomiske riksråd skal danne kjernen i et fremtidig ervervsting, valgt på arbeidslivets grunn. Når det økonomiske demokrati kommer til utfoldelse, vil dette ervervsting etterhånden utfylle Stortingets behandling av økonomiske og finansielle saker på en slik måte at vi tilslutt får et slags økonomisk-politisk to-kammer-system.»

Var ikke det tanker på linje med NS' forslag om Riksting og Næringsting? Dette var ideer som aldri ble virkeliggjort. Men det ga uttrykk for strømninger i tiden og det var kanskje Colbjørnsen og Strømme's måte å mildne de sterke motsetningene i samfundet.

Kampen for de nasjonale verdier.

Kommunisme, internasjonalsisme, det var ord som skremte mange av oss. Vår sterke trang til å skaffe landet en identitet gjennom historien, gjennom de historiske bragder, var vel vår måte å beskytte landet mot den truende fare. Vi søkte våre røtter og derfor betydde bonden og bondesamfundet meget. Og det var vel ikke uten grunn at temmelig mange bondesønner meldte seg til frøuinnsat.

30 årene var fulle av slagord, for og imot all verden. Kanskje var det en reaksjon på vår egen generasjon som virket helt indifferent i politiske saker, i forsvaret av fedrelandet og felles verdier og uten interesse for de farer som truet oss fra utlandet osv. I ett av dem, Fellesnytte foran egen nytte, lå meget av den idealisme som preget meg og mine kamerater i den tiden. Etter krigen mistet ordet «idealisme» sin verdi, kanskje på grunn av at «isme»-begrepet; som kommunisme, nazisme osv. ble betendt. Den gangen var de nasjonale verdier og slagordet om fellesnytt med å skape offervilje, og ga seg uttrykk i at over 7000 meldte seg til frivillig frontjeneste.

I sin bok kommer også Willoch inn på Administrasjonsrådets rolle under krigen. Rådet ble opprettet av Høyesterett den 15. april 1940, mens Konge og Regjering var på flukt og i en proklamasjon erklærte at «en hver vil ved å overtenke saken skjønne at sabotasje og vanskeliggjørelse av den sivile virksomhet bare bringer ulykke». Willoch setter et spørsmålstegn ved Administrasjonsrådets rolle. Jens Chr. Hauge, tidligere Mil.org.-sjef under krigen og justisminister under Gerhardsen hevder: «Det var mere samarbeide med tyskerne enn mot-

stand». Meg bekjent må vi eller måtte vi ifølge folkeretten opprette en organisasjon for samarbeide med okkupasjonsmakten. For meg som dengang var 20 år, virket opprettelsen av Administrasjonsrådet som en riktig avgjørelse. Det hindret et fullstendig kaos og reduserte den apatien og lammelsen som var oppstått på grunn av sjokket og på grunn av at regjeringen hadde flyktet fra sitt kjempemessige ansvar. Den lot oss bare i stikken. I ettertid sier alle at dette var riktig, men folk reagerte ikke slik da det stod på. Selv meldte jeg meg til Administrasjonsrådets frivillige arbeidstjeneste, og ønsket gjennom det å være med på en gjenreisning av landet.

«Stortinget ble skandalisert» sier Kåre Willoch, - «da Stortinget så bort fra Elverumsfullmakten av 9. april 1940 som ga regjeringen rett til å fortsette kampen for Norges frihet om nødvendig fra utlandet - og i samarbeid med de fire største partiene og med LO gikk inn for å avsette Kongen og Regjeringen og danne et Riksråd som skulle fungere frem til krigens slutt.» Dette kunde umulig ha skjedd hvis en mente at Norge fortsatt var i krig med Tyskland.

Etter krigen ble alie medlemmer av NS enten de hadde vært aktive eller passive under krigen, dømt ifølge Landssvik-anordningen som var utarbeidet i England av den flyktede regjering med bl.a. den begrunnelse «De visste eller burde ha visst at Norge var i krig med Tyskland».

Burde ikke samfunnet nå erkjenne at NS-medlemmer ikke var kjeltninger, men mennesker med en sterk fedrelandskjærlighet som resten av folket?

Burde ikke politikerne sørge for at det kriminelle ved vårt medlemskap blir strøket?

Jeg startet med å sitere meg selv fra 1945: «Jeg er glad for at det er gått som det er gått. Jeg er glad for at demokratiet har vist sin styrke.» Jeg står ved den uttalelsen fremdeles, selv om dette demokratiet ved å stemple oss som uverdige mennesker har gjort en stor urett.

MENINGSLØST

1. mai 1940 ble hurtigruteskipet «Dronning Maud» senket av tyske fly. Skipet hadde Røde Kors-merker over det hele og var gått inn dit med personell og utstyr for å ta seg av sårede etter kampene i Troms. 19 omkom i angrepet. 30. juli blir det holdt minnegudstjeneste, og det skal avdukes en minnestein, forteller Terje Nilsen til Lofotposten. I samme åndedrag forteller han at de tyske flyene opererte fra en flyplass i Trøndelag, som flere tusen nordmenn slet for å holde operativ!

Lofotposten, 14/7-89.

NS-hefter, bøker, aviser

eller papirer og annet, ø. avskrevet, kopiert eller kjøpt for pers. historisk interesse.

Tidsepoke 1933 til 1945. Gjerne også tysk materiell fra samme tidsepoke. Også lydband og bladet «Signal» av interesse.

NS-sympatisør, og historiesøker.
Bill.mrk. til F. og L., redaksjonen.

Generalen, krigen . . .

(Forts. fra s. 6)

høyst påfallende trekk, ved en så viktig avgjørelse.

Avtalen har ni punkter og er et diktat om norsk hjelp og norske ydelser til seierherren. Forpliktelse til ikke å gjenopta fi-

endtlighetene så lenge Tyskland var i krig står i Bjørnefjellavtalen for Nordarméen, og blir nå gjentatt for «die gesamten norwegischen Streitkräfte». Tyskerne ville nok være sikre på å få med alt. Problemer oppsto ikke ved dette, og slett ikke «kluss» eller «tull», og det er meget beklagelig at slike uttrykk fra en personlighet som Ruge skal gå

over i historien.

Man kan spørre om Ruges uklare formulering er en del av en bevisst aksjon med sikte på å forkludre kapitulasjonen - glemme den helst?

Men er dette Ruges egne ord? Han har vært død i nesten tre år. Og jeg har vanskeligheter med å tillegge min gamle lærer en så tåket tale.

Hjertelig takk for mange vennegaver!

Denne gang har vi gleden av å kvittere for hele 115 vennegaver på tilsammen kr. 17.935,-. - Vi takker bidragsyterne nedenfor.

«VENNEGAVER» fra «Folk og Land»s venner.

TAKK FOR FØLGENDE BIDRAG:

E. H., Minde	Kr. 350,-	C. A., Våler	Kr. 50,-	S. J., Stavanger	Kr. 700,-
A. S. H., Oslo	Kr. 200,-	Ø. L., Oslo	Kr. 100,-	K. B. R., Moldjord	Kr. 125,-
G. H., Eina	Kr. 170,-	O. Ø., Oslo	Kr. 50,-	J. S., Betna	Kr. 70,-
J. H., Gjøvik	Kr. 50,-	A. C. N., Oslo	Kr. 50,-	L. M. S., Laksevåg	Kr. 70,-
K. B., Sagstua	Kr. 250,-	B. R., Revetal	Kr. 50,-	B. M., Haugesund	Kr. 50,-
K. A., Skien	Kr. 150,-	A. B., Billingstad	Kr. 50,-	I. L., Koppang	Kr. 70,-
O. Ø., Oslo	Kr. 100,-	A. F., Kristiansand	Kr. 70,-	P. B., Rykkin	Kr. 2000,-
M. A., Ålesund	Kr. 250,-	F. H., Vevelstad	Kr. 50,-	O. R., Oslo	Kr. 150,-
O. K., Kristiansand	Kr. 100,-	E. H., Sparbu	Kr. 270,-	O. M., Skarnes	Kr. 70,-
A. M., Sander	Kr. 170,-	B. S., Steinsholt	Kr. 100,-	D. H., Stange	Kr. 50,-
N. A. N., Oslo	Kr. 150,-	L. S., Eidsbygda	Kr. 40,-	A. M. H., Skien	Kr. 50,-
Ø. O. E., Oslo	Kr. 100,-	O. S., Larvik	Kr. 50,-	R. C. N., Trondheim	Kr. 200,-
R. R., Haugesund	Kr. 500,-	D. S. K., Skien	Kr. 70,-	S. A., Ås	Kr. 70,-
M. K., Kristiansund	Kr. 500,-	K. K., Kristiansand	Kr. 50,-	A. L., Lillestrøm	Kr. 200,-
K. H., Stabekk	Kr. 700,-	B. S., Hosle	Kr. 130,-	A. H., Arendal	Kr. 200,-
I. T., Sverige	Kr. 50,-	O. N., Kvanne	Kr. 220,-	E. Aa., Tjøme	Kr. 100,-
B. O. R., Kristiansand	Kr. 100,-	A. S., Porsgrunn	Kr. 70,-	E. S., Moss	Kr. 150,-
W. P., Oslo	Kr. 200,-	R. J., Flisa	Kr. 70,-	L. G., Gressvik	Kr. 170,-
B. R., Marnardal	Kr. 130,-	K. R., Kongsvinger	Kr. 100,-	O. H., Seljord	Kr. 50,-
E. B., Dokka	Kr. 100,-	A. K., Sandefjord	Kr. 150,-	W. W., Oslo	Kr. 150,-
O. R., Vågåmo	Kr. 70,-	B. J., Sagstua	Kr. 70,-	L. S. S., Redberg	Kr. 170,-
M. K. Kristiansund	Kr. 400,-	O. A. H., Leira	Kr. 130,-	G. S., Bjønneroa	Kr. 70,-
R. H., Sandnes	Kr. 70,-	A. N., Evje	Kr. 200,-	J. S., Oslo	Kr. 50,-
B. H., N. Tolen	Kr. 120,-	W. N. N., Oslo	Kr. 150,-	V. H., Oslo	Kr. 50,-
K. O. A., Oslo	Kr. 100,-	E. A., Skjeberg	Kr. 120,-	N. N., Oslo	Kr. 50,-
H. S., Elverum	Kr. 70,-	A. M., Sander	Kr. 270,-	B. R., Oslo	Kr. 50,-
L. S., Råkvåg	Kr. 70,-	T. N., Nesttun	Kr. 100,-	A. B., Båstad	Kr. 150,-
Å. H., Hjelum	Kr. 50,-	O. T., Molde	Kr. 40,-	P. G., Skjoldtun	Kr. 150,-
D. S., Isfjorden	Kr. 370,-	A. Aa., Arneberg	Kr. 70,-	S. J., Nesoddtangen	Kr. 250,-
K. G., Mysen	Kr. 70,-	V. G., Oslo	Kr. 100,-	J. K. S., Langhus	Kr. 150,-
S. T., Tuddal	Kr. 70,-	S. S., Evje	Kr. 50,-	T. L., Eidanger	Kr. 200,-
L. H., Hamar	Kr. 70,-	K. S., Løpsmark	Kr. 70,-	T. S., Treungen	Kr. 70,-
P. B. G., Aurskog	Kr. 170,-	E. L., Oslo	Kr. 150,-	A. Ø., Skien	Kr. 100,-
H. R., Rena	Kr. 50,-	O. H., Våler	Kr. 130,-	H. N., Drammen	Kr. 500,-
K. S., Askim	Kr. 50,-	S. L., Våler	Kr. 40,-	J. S., Steinkjer	Kr. 120,-
T. G., Hernes	Kr. 70,-	H. K., Gvarv	Kr. 170,-	H. Ch., Moelv	Kr. 200,-
M. T., Kolbu	Kr. 170,-	R. O., Rolvsøy	Kr. 200,-	L. P., Skui	Kr. 100,-
R. S., Oslo	Kr. 150,-	R. B., Oslo	Kr. 350,-	J. I., Berger	Kr. 100,-

BOKTJENESTEN

Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1. Telefonbest.: (02) 19 06 71

.... eks. **QUISLINGS FORSVARSTALE**,
 Nummerert praktutgave kr. 150,-
 » **QUISLINGS FORSVARSTALE**. Billigutg. kr. 45,-

Serien «SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN»:

.... eks. Odd Melsom: **På nasjonal uriaspost** kr. 50,-
 » Odd Melsom: **NS og fagorganisasjonen** kr. 50,-
 » Odd Melsom: **Fra kirke- og kulturkampen** kr. 50,-
 » Einar Syversten: **Også dette bør være sagt** kr. 50,-
 » ALLE 4 BIND: kr. 150,-
 » A. I. Bru: **Professor på ville veier** kr. 50,-
 » A. I. Bru: **Her er London** kr. 60,-
 » Adolf Hoel: **Universitetet under krigen** kr. 25,-
 » Finn Kjelstrup: **Den norske kapitulasjon** kr. 20,-
 » Per Lie: **Sannheten om Telavåg-affæren 1942** kr. 15,-
 » Sigurd Myting: **Politisk dømt** kr. 35,-
 » Kai Normann: **Diktene Laurbærkransen** kr. 20,-
 » Arne Tellefsen: **Når forsvaret forfaller** kr. 25,-
 » Arne Stornes: **Spor i vår nære historie** kr. 115,-
 » Trygve Engen: **Jeg er ingen landsviker** kr. 35,-
 » H. Franklin Knudsen: **I was Quislings Secretary** kr. 55,-

«OPPGJØRET» BEDØMMES:

.... eks. Forbundet: **Gi oss rettsstaten tilbake** kr. 5,-
 » Forbundet: **§ 104. Mere lys over rettsoppgjøret** kr. 10,-
 » Pastor A. E. Hedem: **Quo vadis Norvegia** kr. 30,-
 » H.r.advokat Albert Wiesener: **ASTRID D.D.D.** kr. 100,-
 » Roald A. Nielsen: **«Solbris Ohoit!»** kr. 100,-
 » Berner Hansen: **Mannen bak søylen. Prof. Wilhelm Rasmusen** kr. 120,-
 » Torstein Gunnarson: **Sannheten om Kirsten Flagstad** kr. 150,-
 » H.r.advokat Albert Wiesener: **Lys over landssvikoppgjøret** kr. 145,-
 » Jørgen Sehested: **Broholmøtet** kr. 75,-

NYHETER:

.... eks. Svein Halse: **Mot sammenbruddet** kr. 238,-
 » Knut Steenstrup: **Dilemma** kr. 218,-
 » Arne Stornes: **Sataniske glør** kr. 115,-

FRONTJEMPERNE:

.... eks. Svein Halse: **Mot sammenbruddet** kr. 238,-
 » Harby Foged: **Danske Landsknægte** kr. 60,-
 » Schreiber: **Kampf unter dem Nordlicht** kr. 200,-
 » Paul Hauser: **Soldaten wie andere auch** kr. 200,-
 » R. Schulze-Kossens: **Militärischer Führernachwuchs der Waffen-SS. Die Junkerschulen** kr. 250,-
 » **Gebirgsjäger im Bild** kr. 240,-
 » **Die lettischen Divisionen d. Waffen SS** kr. 180,-
 » **Die deutsche Gebirgstruppe** kr. 200,-
 » Schwager: **Im Herzen die Heimat** kr. 95,-

Legg til kr. 20,- for forsendelser ved forskuddsbetaling til:
Postgiro 5 15 46 38. Bankgiro 6063.05.01248 eller ved **sjekk**, i
kontanter eller **frimerker**. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted: